National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa, Ont.
K1A ON4

B103/A/00/0

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 74 (2517) XXVII aastakäik — Neljapäeval, 5. oktoobril 1978 — Thursday, October 5, 1978 — Üksiknumbri hind 40 senti

National Library
OCT 13 1978
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

Kuuldused paavsti mürgitamisest

Vatikan ei nõustunud paavsti surnukeha lahkamisega

ROOMA — Roomas on tekkinud igasuguseid kuulujutte seoses Vatikani otsusega, loobuda paavst Johannes Pauli laiba lahkamisest, mis oleks selgitanud paavsti äkilise surma täpse põhjuse. Arstide senise otsuse kohaselt suri paavst südameataki tulemusena, kuid Roomas on hakanud visalt levima kuulujutud, et paavst suri mürgitamise tagajärjel.

Itaalia ajalehtedes on viimaste päevade kestel avaldatud pidevalt artikleid, mis käsitavad paavsti surnukeha lahkamise küsimust, samuti on üks konservatiivne katoliiklaste grupp nõudnud täit selgust paavsti surma põhjuste kohta.

Civilta Cristiana tuli oma nõudmisega välja paar tundi enne seda kui paavsti surnukeha paigutati enne kolmapäeval toimunud matusetalitust puusärki.

Mõningate arvamiste kohaselt ei meeldinud Itaalia kõrgematele vaimulikkudele paavsti avameelne ja informaalne käitumine, mis polnud kooskõlas katoliku kiriku rangete traditsioonidega. Kuid samal ajal toonitatakse ka, et paavsti vihkasid ka parempoolsed rikkad ringkonnad, kuna paavst mõistis hukka piiramata varanduste kuulumise ühele isikule.

Paavsti surmaga seoses meenutatakse ka, et viimasel ajal on äkilise surma läbi elust lahkunud Hiina kardinal Pu Yin, kes varises kokku paavst Paul VI matustel ja Leningradi metropoliit Nikodemus, kes suri hiljuti paavst Johannes Pauli eraviisilisel vastuvõtul.

Vatikani ringkondadest mainitakse, et kardinalide kolleegium ei kaalu üldse paavsti surnukeha lahkamise võimalust ning ei pea seda vajalikuks diskuteerida ega teostada.

Koolitöö T. E. Täienduskeskkoolis on jälle alanud. Pildil kolmanda klassi õpilased koolijuhataja E. Marteni juhendamisel süvenenud oma õppeülesandeisse. Foto: J. Kreilis

Teine Bulgaaria antikommunist mõrva ohvriks

LONDON — Londonis suri müstilistel asjaoludel teine bulgaarlane, kes tegutses avalikult Bulgaarias võimul oleva kommunistliku rezhiimi ja selle juhtkonna vastu. Oma korterist leiti surnult Vladimir Simeonov, kes oli British Broadcasting Corporation'i teenistuses, korraldades saateid bulgaaria keelt kõnelevale kuulajaskonnale. Lahkamisel leiti, et Simeonov oli surnud lämbumissurma, hingates sisse verd, mis tuli purustatud ninast. Varem suri Londonis Simeonovi sõber Georgio Markov, kellele löödi mürgitatud vihmavarju otsaga Londoni tänaval mürki reide. Markov oli samuti tuntud BBC koostöölisena, kes võitles kommunistliku rezhiimi vastu Bulgaarias.

Egiptust meelitatakse rahaga

Suured ümberpaigutused Egiptuse sõjaväe juhtkonnas

BAHREIN — Iraagi valitsus on kokku kutsunud Araabia riigid, et arutada omavahelisel nõupidamisel Camp Davidi rahukonverentsiga esile kerkinud probleeme. Radikaalsete Araabia riikidega on nüüd ühinenud ka poliitiliselt mõõdukad Saudi Araabia ja Jordaania, millega konverentsist osavõtvate riikide arv tõuseb seitsmele.

Konverentsi ülesandeks on leida võimalusi, kuidas mõjutada Egiptust, et ta ei sõlmiks Iisraeliga separaatset rahulepingut.

Kaalumisel on isegi 9 miljardi dollari suuruse erifondi moodustamine Egiptuse abistamiseks.

Vahepeal on Kairost saabunud teadete kohaselt president Sadat teinud suuri ümbermõbleerimisi oma valitsuses, et kohandada valitsust Camp Davidi kokkulepete praktilisele rakendamisele. Nii on oma ametist tagandatud sõjaminister ja sõjavägede ülemjuhataja Mohammed Abdel- Ghani Gamassi ja staabiülem kindral Mohammed Ali Fahmi.

kes on nimetatud president Sadati nõuandjateks, mis tegelikult on auamet ning ei anna nendele meestele võimu.

Kindral Fahmi asemele nimetatakse uueks staabiülemaks kindral Ahmed Badawi, kes paistis Egiptuse armeeülemana silma 1973. aasta sõjas. Üldiselt arvatakse, et president Sadat taotleb oma ümberpaigutustega juhtkonna noorendamist ja uutele olukordadele kiiremat kohanemist.

Vietnam ja Laos tahavad abi

Taotlevad teistelt riikidelt toetust uputushädaliste abistamiseks

BANGKOK — Vietnami valitsus on esitanud palve rahvusvahelise abi saamiseks veeuputusest tekkinud kahjude leevendamiseks. Mainitakse, et veeuputuste tulemusena on 550.000 eluhoonet veevoogudest ära viidud ning 2,6 miljonit tonni riisi hävitatud.

Ametivõimude andmetel kannatab uputuste tulemuste all 4,5 miljonit inimest. Mainitakse, et umbes 2,7 miljonit inimest vajavad erakorralist abi ligemale poole aasta vältel.

Vietnam soovib teistelt riikidelt abi riietuse, toiduainete, ehitusmaterjalide, diiseli õli, väetisainete jne. saamiseks.

Seni on Vietnami abipalvetele positiivselt vastanud ainult Filipiinid.

Abipalvetega teiste riikide poole on pööranud ka Laos, kus on tekkinud samuti uputuste tulemusena suured kahjustused. Laos on eitanud oma abipalve Liitunud Rahvaste Organisatsiooni kaudu.

Laos on kaotanud katastroofi tõttu 120.000 tonni riisi, mille tagajärjel ligemale pool miljonit inimest on sattunud nälja ohtu.

8 Punase Brigaadi liiget arreteeriti

MILAANO — Itaalia politseivõimud arreteerisid Milaanos kaheksa põrandaaluse terroristide organisatsiooni Punase Brigaadi liiget, kes varjasid endid kolmes korteris. Arreteeritute hulgas on ka Punase Brigaadi rajaja Renato Curcio naissõbe Nadia Mantovani.

Balti-ainelised konverentsid Euroopas

Balti probleemide arutamiseks toimub käesoleva aasta lõpul ja tuleval aastal Euroopas terve rida balti-ainelisi konverentse. 10.—14. novembrini korraldab Baltische Gesellschaft in Deutschland Balti konverentsi Lüneburgis. Konverentsil, mis on järjekordselt Lüneburgis neljas sellelaadiline konverents, arutatakse kirjanduslikke, majanduslikke ja poliitilisi probleeme.

Herderi Instituudi, Baltische Historische Kommissioni ja AABS'i korraldusel toimub järgmise aasta 5. juunist kuni 7. juunini Marburgis Balti konverents, kus käsitatakse ja analüüsitakse ajavahemikku 1905. aastast kuni 1917. aastani Balti riikides.

Balti Instituut korraldab Rootsi haridus- ja kultuuriministeeriumi toetusel Stokholmis 8. kuni 11. juunini tuleval aastal Balti uurimuste viienda konverentsi, mille peateemaks on Balti minoriteedid eksiilis.

Kuna eeloleval esmaspäeval, 9. oktoobril, on Kanadas üleriiklik püha — Thanksgiving Day, siis on „Vaba Eestlase" toimetus, talitus ja trükikoda sel päeval suletud ja järgmisel nädalal ilmub üks „Vaba Eestlase" number, mis kannab neljapäeva, 12. oktoobri kuupäeva.

„Vaba Eestlase" toimetus ja talitus

Terroristid õhkisid silla

Sisepoliitiline olukord Rodeesias muutub pinevamaks

SALISBURY — Mustad terroristid õhkisid suure silla peamaanteel, mis viib Rodeesiast Lõuna-Aafrikasse. Mainitakse, et selle silla õhkimine on Rodeesia valgetele suureks moraalseks löögiks, kuna silla kaudu plaanitsesid paljud valged oma põgenemist kui olukord Rodeesias kitsaks läheb ning mustad võimu üle võtavad.

Õhku lastud sild asus Tokwe jõel, 150 miili Lõuna-Aafrika piirist. Ametivõimud suunasid liikluse üle teiste sildade ning esialgu ei ole selge kui kaua aega kulub purustatud silla parandamiseks.

Salisburys sulges Rodeesia valitsus ainsa mustade päevalehe „Zimbabwe Times'i", mis pidevalt kritiseeris mustadest ja valgetest koosnevat üleminekuaja valitsust

ning nõudis läbirääkimisi mustade terroristide juhtidega. Valitsuse ringkondadest mainitakse, et ajaleht oli ohtlik korrale ja riigi julgeolekule.

Tugev sügistorm Pärnus

12. septembril möllas Pärnus tugev torm, mis koos raske vihmasajuga on tekitanud suuri kahjustusi Pärnu linnale ja rajooni majandusele. Pärnu lahes tõusis vesi 1.84 meetri võrra ja ujutas üle madalamad kaldaäärsed maa-alad. Ametiasutused rakendasid viivitamata tormikahjustuste tagajärgede kõrvaldamist. Moodustati vastav valitsuskomisjon ning eraldati vajalikke materjale, millega korrastada tekkinud kahjustusi.

Postiteenijate ametiühing ähvardab

HALIFAX — Kanada postiteenijate ametiühingu president Jean Claude Parrott mainis Halifaxis peetud kõnes, et niipea kui ametiühingu liikmed annavad postivalitsusega läbirääkimisi pidavatele ametiühingu esindajatele streigi mandaadi, alustab ametiühing streigiga ning postiteenindus pannakse seisma. Parrott kinnitas, et postiteenijad võtavad seekord „palju rangema hoiaku" postivalitsuse vastu, kuna valitsus „naeruvääristab" ametiühingu nõudmisi.

KONTSERT * BÜROO

TARTU COLLEGE — pühap., 15. okt.

SIRJE OKAS AINSO KUNSTINÄITUS
Impressioone Andide mägedest — kell 12 p.

ARMAS MAISTE JAZZ-KVARTETT
Kronoloogiline jazz ja improvisatsioon — kell 2 p.
Seeriapääsmed maksvad, üksikpääsmed $6.—, õpilastele $3.—
Pääsmed tel. 485-0141

KELLA-VIIE-TEE KONTSERDIGA
Eesti Kunstide Keskus kutsub külla Eesti Majandusklubi Kanadas koos sõpradega.
Solistiks ARMAS MAISTE JAZZ-KVARTETT
Pääsmed ainult eelregistreerimisega $10.— isikult. Laudade reservatsioon tel. 499-1826
—BAAR—

TULGE PEOLE!

MINI-KARAVAN JA KUNSTI OKSJON

reedel 13. okt. algusega kell 7.30 õ. Eesti Maja suures saalis
Esinemised: Kungla rahvatantsijad, Kalev-Estienne võimlejad, Karavani lauljad, ja teised
Baar ● Suupisted ● Tantsuks: Kaja ● Pääse: $3.00

T.E. MEESKOORI 28. AASTAPÄEVA

BALL

4. novembril, kell 19.00 Prince Hotelli ruumides (York Mills Road)

Esinevad Leida Järvi ja tema noored sõbrad. Pääsmed koos õhtusöögiga ja veiniga 24 dollarit isikult saadaval koori liikmeilt. Informatsioon ja laudade ettetellimine tel. 282-8786 või 425-7092.

EELTEADE

TORONTO EESTI SELTSI

UUE-AASTA BALL

31. dets. 1978 kell 7 õ. EL CARIBE Banquet Hall'is
TANTS ☆ BAAR ★ EESKAVA
Külm ja soe toit
Tantsuks mängib hr. A. ALTOSAARE KAPELL
Laudade reserveerimiseks hel. tel. 223-5323 või
Toronto Eesti Seltsi kohvikus Eesti Majas õhtuti

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $32.—, poolaastas $18.— ja veerandaastas $9.50, kiripostiga aastas $53.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—.
TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $35.—, poolaastas $19.— ja veerandaastas $10.50. Kiripostiga USA-s: aastas $58.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.50.
LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $69.—, poolaastas $34.50 ja veerandaastas $18.—.
Aadressi muudatus 40 c. — Üksiknumbri hind 40 c.

FREE ESTONIAN
Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

Kommunism rahvusluse sildi all

Läänemaailma poliitika ja hoiak Lõuna-Aafrika ja Rodeesia suhtes meenutab teatud määral seda aega kui Lõuna-Vietnam ja Kambodzha anti punaste meelevalla alla selle heasoovliku kuid antud olukorras naiivse vabandusega, et igal rahval on õigus omal maal valitseda ja asju ajada nii nagu ta seda ise heaks arvab. Selle viltu jooksnud filosoofia tulemusena on Lõuna-Vietnam näljas, kümned tuhanded inimesed vaevlevad vangilaagrites ning rannarahvas põgeneb väikestel paatidel ulgumerele, lootes pääseda kuhugile sõbraliku maa randa. Kambodzhas on olukord veelgi katastrofaalsem kuna seal on võimule tulnud kommunistid mõrvanud oma rahvuskaaslasi veelgi energilisemalt ja suuremas skaalas kui seda tegi Stalin oma hiilgepäevil.

Kahtlemata on mustadel oma õigused Rodeesias ja Lõuna-Aafrikas ning neil on põhjust kaevata senise kohtlemise ja inimõiguste rikkumise üle. Lääneriigid eesotsas ameeriklastega teeksid aga suure vea kui nad üleöö nendes maades annaksid kogu võimu mustadele, eriti mustade sõjakatele ringkondadele, kelledel puudub igasugune vastutustunne ja riigimehelik käitumine ning kellede peamiseks eesmärgiks on valgete kohene võimult kõrvaldamine ning nende mõrvamine või paljaksröövitult maalt välja saatmine. Rodeesia valgete rezhiim eesotsas peaminister Ian Smithiga on katsunud sellest ummikust üle saada sellega, et ta on moodustanud koos mõõdukalt häälestatud mustade juhtidega üleminekuaja valitsuse, kelle eesmärgiks on samm-sammult võimu üleandmine valgetelt mustadele. Nüüd aga selgub kahjuks, et Ameerika Ühendriigid ja Inglismaa ei poolda sellist üleminekuaja valitsust ning nõuavad ka terroristide juhtide võimu juurde toomist, millega Ian Smithi valitsus ei saa nõustuda. Peaminister Ian Smith kavatses oma seisukohtade selgitamiseks sõita grupi Ühendriikide senaatorite kutsel Washingtoni, kuid USA välisministeerium keeldus talle sissesõidu viisa andmisest, milline samm tundub antud olukorras mõistmatuna ja arusaamatuna.

Kui Rodeesia valitsus on nõrk oma õiguste ja seisukohtade maksma panemisel rahvusvahelisel areenil ning võib läänemaailma suurriikide majandusliku surve ja Moskva toetusel võitlevate mustade terroristide aktsioonide tulemusena kokku variseda, siis Lõuna-Aafrika on majanduslikult, sõjaliselt ja poliitiliselt palju tugevam ning on seni edukalt suutnud vastu panna Liitunud Rahvaste Organisatsiooni pressimisele, mille lõppeesmärgiks on seniste tunnusmärkide järele Lõuna-Aafrikas praeguse rezhiimi likvideerimine ning selle piirkonna andmine mustade ja valgete pahempoolsete elementide meelevalla alla, mis kaasa toob strateegiliselt tähtsa ja maapõuevaradelt rikka piirkonna Moskva orbiiti juhtimise. Terve see suur manööver kavatsetakse läbi viia Lõuna-Aafrika sissepiiramisega — Rodeesia tulevik on juba praegu enam kui kahtlane ja äsjase Liitunud Rahvaste Organisatsiooni otsuse põhjal kavatsetakse Lõuna-Aafrika kontrolli all olevas Edela-Aafrikas (Namiibias) korraldada eeloleval suvel Liitunud Rahvaste Organisatsiooni järelvalve all valimised, mis annavad tõenäoliselt võimu mustade partisanide Edela-Aafrika Rahva Organisatsioonile (SWAPO), kelle tuleviku plaanide suhtes ei ole selgust, kuid karta on, et ka siin on Moskvale sõbralikud pahempoolsed elemendid mängus. Sündmuste sellisest käigust ette ruttamiseks ja maailmaorganisatsiooni toetusel lanseeritud SWAPO kavatsuste nurja ajamiseks kuulutas Lõuna-Aafrika Namiibias ise 4. detsembriks välja valimised, mis mõjusid Liitunud Rahvaste Organisatsioonis mõruda pillina.

Paljudele läänemaailma poliitikutele ja ebareaalsetele idealistidele tunduvad nii Rodeesia kui ka Lõuna-Aafrika valitsuste sammud vastuvõtmatutena ja musta rassi vastu suunatud aktsioonidena. Kuid teisest küljest unustatakse ähvardav kommunism ja see lihtne fakt, et ka valgel rassil on omad õigused ja teened maa ülesehitamisel ning neid ei saa üleöö lindpriiks kuulutada ning mõrvata või maalt välja saata. Läänemaailma maailmaparandajatele on andnud juba Lõuna-Aafrika rahva vastuse uus peaminister Pieter Botha, kes mainis, et Lõuna-Aafrika rahvas ei lase ennast lükata ega tõugata ja ei painuta põlvi marksismi ees. Ta ütles, et Lõuna-Aafrika on valvel oma riigi piiride kaitsmise eest ning ta hoolitseb ka selle eest, et Edela-Aafrikas (Namiibias) valitseb rahu ning et selle piirkonna rahvas saab võimaluse enesemääramise õiguse avaldamiseks rahu ja korra taustal.

Nii-siis — kommunism on Rodeesias, Edela-Aafrikas ja Lõuna-Aafrikas musta rahvusluse maski all pealetungil ja jääb ainult oodata, kas läänemaailma poliitikud hakkavad lõpuks taipama, millist ohtlikku mängu nad Aafrikas praegu mängivad.

K. A.

EKN tuleb kokku 14. oktoobril

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas kevadel valitud uus koosseis tuleb Valimiste Peakomitee kokkukutsel oma esimeseks üldkoosolekuks kokku Torontos, Eesti Majas, laupäeval, 14. oktoobril kell 10 homm. EKN üldkoosolek algab palvusega EKN liikme õp. H. Laaneotsa poolt. Järgneb Valimiste Peakomitee teadaanne ja koosoleku rakendamine Valimiste Peakomitee esimehe E. Soometi poolt. Edasi on päevakorras aupeakonsul I. Heinsoo tervitus ja Laas Leivati ettekanne EKN töösuundadest. Järgnevad EKN 1977/78. a. tegevusaasta aruanded, 1978/79. a. tegevuskava ja eelarve, valimised põhikirja järgi ja koosolekul algatatud küsimused.

EKN üldkoosolek on avalik.

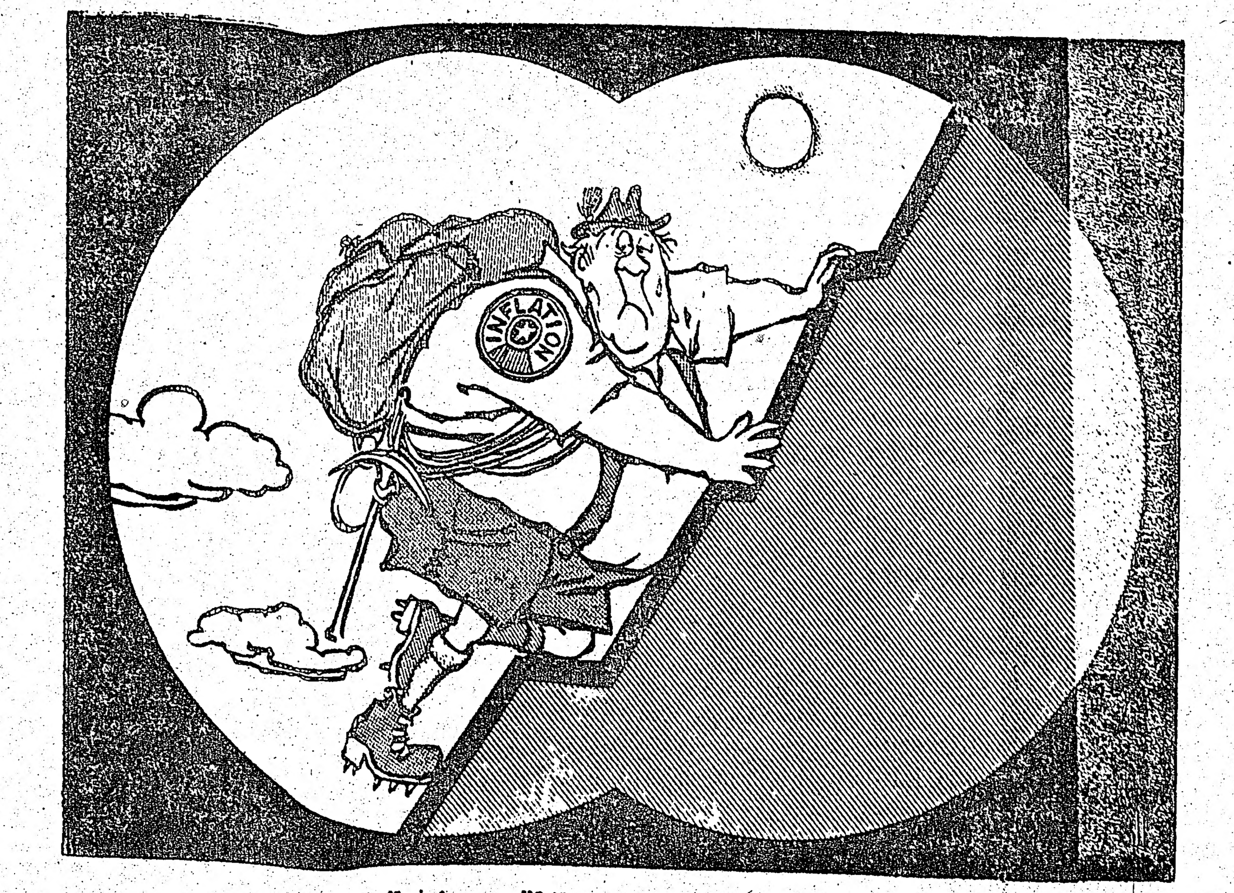

Inflatsioon rühib väsimatult ülesmäge.

Tänapäeva Poola

Rahuldamatud töölised valitsejate murelasteks

Inglismaal ilmuva ajalehe „The Sunday Times" toimetaja Nicolas Carrol külastas aprillis Poolat, kus ta tutvus muuhulgas riigi poliitilise ja majandusliku olukorraga. Ta leidis mitmeid põhjusi, miks poolakad tekitavad oma valitsejaile rohkem pahandusi ja muret, kui ühegi teise idariigi rahvas.

Ühel märtsikuu päeval 32-aastane Adam Michnik, ülikooli õppejõud ja juhtiv poola dissident, astus Varssavis Krakovisse minevale rongile. Reisi põhjuseks oli kõnelemine õpilastele. Ta ei saabunud mitte kunagi pärale. Umbes reisi keskpaiku, kui rong peatus Kamienna Skarzysko väikelinnas, Michnik nägi seitsmet politseinikku seisvat jaamaperroonil.

Hetk hiljem need tungisid vagunisse, vedasid ta rongilt ja viisid politseijaoskonda.

Ta vabastati 46 tundi hiljem, ehk teiste sõnadega niivõrd hilja, et ta ei jõudnud enam kõnelema minna. Vabastamine toimus killaldaselt õigel ajal ehk enne 48 tunni täitumist, mille järel oleks ta arreteerimisel olnud vaja süüdistust tõsta.

Michnik sõitis rongiga Vassavisse tagasi ja oma poliitiliste protestidega täidetud ellu. Ta oli juba harjunud selliste vahejuhtumitega. Michnik on kommunistliku Ida-Euroopa edukam ja laiemale levinud poliitilise opositsiooniliikumise tööliste kaitsekomitee (mida tuntakse nime all KOR) juhataja.

Lisaks KOR'ile tegutseb Poolas inim- ja rahvaõigustekaitse liikumine, mis tuntud nimega ROPCO. See asetseb poliitilisel tegevusväljal keskpunktist mõnevõrra paremal, ega ei ole kaugel rahvuslikust liikumisest. Sellejuures KOR on keskpunktist vasakul.

Paar päeva pärast Michniki lühiajalist arreteerimist külastas teda inglise ajakirjanik, kellele ta vestles oma tööst.

Ta rääkis, et KOR ja ROPCO avaldavad üle kümnekonna ajalehe, teadetebülletääni, nädalalehti ja mõned raamatudki.

Need trükitakse salaja väikseis trükikodades ja jagatakse käestkätte. Politsei peab neile väljaannetele väsimatult jahti. Jacek Kuro, teine Kor'i juhataja, õppejõud ja Michniki lähedane sõber, rääkis, et salajane trükiste toodang on umbes 15.000 eks. kuus, mida loevad 150.000 inimest. 34 miljoni elanikuga Poolas ei ole see arv suur, aga sellesse kuuluvad õpilased ja homsed poliitikud ning vaimuelu juhid.

KOR'i tegevus algas 1976. a. väikse intellektualide komiteena. See võitles vangistatud tööliste kaitseks, kes olid demonstreerinud elatistarvete äkilise hinnatõusu vastu. Politsei rõhus ja kiusas taga neid KOR'i liikmeid, aga siis, ime küll, saavutatigi võit: möödunud 1977. a. suvel ametivõimud andsid oma nõusoleku viimastegi vangide vabastamiseks. Sellest alates KOR on keskendanud oma jõu inimõiguste kaitsmise eest-võitlemiseks ja rahuaegsete demokraatlike uenduste leidmiseks ja teostamiseks.

Enne möödunud aasta juunikuud oli opositsiooni juhtidel raske. Politsei käitus eriti vaenulikult. Üheks näiteks sellest on 1977. a. maikuul noore Krakovi õpilase Stanislaw Pyjasi surm. Ta leiti korterimaja koridoris purustatud peaga. Ametivõimud olid hämmastunud juhtumi poolt tekitatud reaktsioonist.

Mälestusjumalateenistusest võttis osa 2000 vaikides marssivat üliõpilast.

Politsei julmus on viimasel ajal vähenenud, kuid õpilastel on veelgi kõva kontroll.

Michnik vestles KOR'i eesmärkidest. Poliitilist ajalugu õpetav Michnik on aktiivselt olnud ametlike väärtegude vastane juba aastast 1968 alates, mil toimus õpilaste rahutusi valitsuse poliitika vastu. Ta on olnud mitmeid kordi vanglas, ega näi hoolivat isiklikest raskusist. Tema eesmärk on sama, mis oli Alexander Dubcekil 1968. a. „Praha kevade" ajal — kommunism, mil on inimnägu.

Inglise ajakirjaniku küsimusele, et miks ametivõimud ei reageeri rangemalt nende vastu, seletas Michnik, et ametivõimud on teadlikud, et kui nad kõik pannakse vanglasse, pole partei probleemid sellega sugugi veel lahendatud. Kui ei oleks tsenseerimata väljaandeid, ametivõimud ei teaks tõelist üldist meeleolu ja võiksid olla sama üllatatud kui 1976. a. Nad teavad, et KOR'i liikmed ei ole revolutsionäärid ega muud äärmuslased. Nende olemasolus ei ole midagi saladuslikku. Nad austavad seadust ja jälgivad Helsingi kokkuleppeid ja Liitunud Rahvaste Organisatsiooni inimõiguste deklaratsioone. Nad ütlevad, et nad ei soovi heita maksvat korda üle parda.

Nad on teadlikud, et tänapäeval tuleb Poola kommunistlikul parteil olla võimul, et Poola peab olema nõukogude maade grupi liige.

Aga nad soovivad õigusekohast valitsust, samuti oma arvamiste esitamise võimalust parteile.

Opositsiooni liikmeid käsitletakse praegu võrdlemisi hellade kätega, eriti n.ö: „lendavaid ülikoole". Küsimuses on uuesti elavnenud tegevus, mille Poola ülikoolid ja õpilased omaks võtsid juba tsaaririigi ajal, teisiti öeldes üksikkortereis peetavad loengud.

Möödunud aastal sattus tegevus hoogu. Õpilaste solidaarsuse komiteed organiseeriti viide tähtsamasse akadeemilisse keskusse. Siis 58 ülikooli (neid on riigis kokku 65) organiseerisid akadeemilise loenguteseeria liidu. Asutati ametlikult keelatud raamatute salajane raamatukogu. Kevadel peetud loengutesarjas oli aineiks ajalugu, majandusteadus, sotsioloogia ja kirjandus.

Valitsus deklareerib, et „lendav ülikool" levitavat „intelligentset tardumust". Sellepärast teeb range poliitika kõik, et takistada erakoosolekuid, mis ei ole seaduslikud.

Politseid, kuigi seda kardetakse, nähakse ka naerualuses valguses.

Inimesed räägivad neist mitmesuguseid lugusid ja toovad esile nende juhmust. Näiteks: kaks poolakat räägivad teineteisele puupüsti täis bussis nalju. Üks ütleb: „Nüüd jutustan poliitilise nalja." Politsei hüüab vahele: „Ma pean meelde tuletama, et olen siin." Poolakas vastab: „Ära muretse, räägin seda väga aeglaselt, kui sa aru ei saa..."

Edward Gierekit, parteijuhti kritiseeritakse, aga ta ei ole ebasoosingus. Keskteed kulgejana tal ei ole ohtlikke võistlejaid. Tulles 1970. a. jõulu ajal võimule pärast elatistarvete hindade tõstmise tõttu toimunud rahutusi, alustas ta tegevust, et päästa Poolat majanduslikust kitsikusest. Tema programm nõudis suuri investeerimisi. Riik on praegu uhke arvukate moodsate tööstuste üle, mis on ehitatud peaasjalikult läänemaise kapitali ja toetusega. Tulevikus võib Poolast kujuneda Euroopa rikkaim tööstusriik. Poola kivisöe, energia, terase, vase, laevanduse, väetisainete ja tsemendi toodang on juba nüüdki tähelepandav.

Poola võlgneb läänele umbes 1 miljardit dollarit ja on normaalselt oma võlgade täpne maksja.

Aga Gierekil on olnud halb õnn. 1973. a. õlikriis tõstis maailmaturul hindu, tõi kaasa inflatsiooni ja siis majanduskriisi. Valuutareserv on olnud väike, mis on tähendanud säästutegevust.

Poola töölised on rahuldamatud, kuna nende elatistase on madal läänega võrreldes. Näiteks maksavad autod liiga palju. Poolas valmistatud Fiat—125 maksab ca nelja aasta palga. Nad kurdavad ka korteripuuduse üle ja rahuldamatust on tekitanud õppekohtade vähesus.

Gierekil on olnud ebaõnn ka põllumajanduses. Neli viletsat lõikust järjesti on toonud kaasa toiduainete puuduse. Maapidajad tapsid määratult palju sigu ja nüüd on lihapuudus. Iga lihakaupluse ukse taga on igal päeval pikad sabad. Maa, mis on kuulus hea liha tõttu ka välismail, kannatab ise puudust, kuigi partei teeb inimestele etteheiteid liigse lihasöömise pärast. Liha süüakse siiski praegu kaks korda nii palju kui kümme aastat tagasi ehk 70 kg inimese kohta.

Raskustest hoolimata saab väliskülaline mulje märgatavalt vabast maast, ehk vabamast kui üheski teises kommunistide poolt juhitavas Euroopa riigis. Kuigi Poolas on kitsas ja väga halvaks pandav tsensuur, aja- ja nädalalehed avaldavad ootamatult palju kriitilisi kirjutisi.

Poola on pääsenud poliitilistest kohtuprotsessidest. Sada tuhat poolakat reisivad igal aastal välismaale. Väikseid individuaalseid ärisid toetatakse. Poliitilised kabareed õitsevad. Suur osa esitatavaist filmidest tulevad läänest.

(Järg lk. 7)

Majanduselu kommentaarid

Praegu on elavalt päevakorral Kanada dollari kriis, inflatsioon ja riigi eelarve tasakaalustamise probleemid. Föderaalvalitsus püüab süüd veeretada teistes riikides valitsevale olukorrale, kuid väljaarvatud ainult mõned üksikud tööstusriigid, on majanduslik olukord kõikjal palju stabiilsem kui Kanadas.

Mõne aasta eest kinnitati kanadalastele, et kui Ühendriikides majanduslik olukord paraneb, siis paraneb see ka Kanadas. Nüüd on olukord viimase kahe aasta jooksul lõuna pool piiri märgatavalt stabiliseerinud, kuid Kanada on ikka veel üha suureneva tööpuuduse ja inflatsiooni keerises.

Kus on Kanada dollar?

- Kanada laenas hiljuti Ühendriikidest 750 miljonit dollarit, kuid sellel laenul ei olnud mingit positiivset mõju Kanada dollari kursile.
- Kanada maksab igas kuus 20 dollarit iga täiskasvanu ja lapse pealt, et tasuda välisvõla protsente ja mahamakse.
- Kanada Riigipanga laenuintressi tõstmine vältis veelgi suurema dollari kursi languse.
- Teiste riikide majandusteadlased peavad Kanada dollarit veel praegugi liiga kalliks ja ootavad selle langust 80-le Ühendriikide cendile.

Kas Kanada dollaril on n.n. „psühholoogiline alus"?

See psühholoogiline alus asub kusagil 1930-nendate aastate Kanada dollari väärtuse piirkonnas, mil Kanada dollar võrdus 80-le USA cendile. Kuid kõik psühholoogilised alused on minevikus osutunud petlikeks. See võib ka juhtuda 80-cendise tasemega, eriti kus Kanada dollar 1930. aastal alenes Ühendriikide dollari devalveerimise ja mitte Kanada väärmajandamise tõttu. Kanada kodanikud jatkavad Kanadast raha väljaviimist, kuna juba mitmendat aastat järjest on Kanadas rakendatud hoiustelt negatiivne pangaintress — see tähendab, et pärast tulumaksu maksmist järelejääv intress on väiksem kui ostujõu kahanemine. See tähendab, et riik vähendab inflatsiooni abil pidevalt oma kodanike varandust.

Olukorra parandamiseks on kaalutud mitmesuguseid võimalusi:

- Laenuintressi määra tõstmist veelgi kõrgemale. Teatavasti Inglismaal on laenuintress 12—13 protsenti, kuid see pole suutnud kursi langust pidurdada. Lisaks sellele tekitab intressi tõstmine inflatsiooni.
- Importkaupade sisseveo kontrollimist ja kõrgemaid tolle. Tõenäoliselt ei ole sellest palju abi, sest Kanadas produtseeritud kaubad on hinnas tõusnud sama palju kui sisseveetavad kaubad, mis on tingitud tõenäoliselt sellest, et Kanada produktsioon ei ole võimeline kõiki nõudeid täitma. Lühidalt: sellisel kontrollil oleks ainult moraalne väärtus.
- Valuuta väljaviimise kontrollimist, näiteks lubades aastas igal isikul vahetada ainult mõnisada dollarit. See oleks võrdne kraadiklaasi purustamisega kui patsiendil on palavik. USA, Inglismaa ja teised riigid on katsetanud valuuta kontrolliga, kuid see ei ole andnud loodetuid tulemusi.
- Pensionide, laste abiraha ja töötaoleku kindlustussummade vähendamist, kuid see suurendab sel juhul tööpuudust kui tulumakse ei vähendata samal määral.

Kokkuvõttes võiks ütelda, et nendel sammudel on ainult propagandaline ja iluraviline väärtus ning nendest ei ole tegelikult loodetud abi.

Kuid mis võiks siis Kanada majandust tõeliselt aidata?

1. Riigi kulutuste tunduv kärpimine ja nende viimine umbes 1972. aasta tasemele. Selleks on vaja vallandada umbes 20—30 protsenti riigiametnikest nagu seda tehti hiljuti ühes Lääne-Kanada provintsis. Provintsi eelarve tasakaalustati ühe aastaga kuid kahjuks said kõik NDP valitsuse poolt varem palgatud vallandatud ametnikud uued töökohad föderaalvalitsuses. Hiljutine föderaalvalitsuse ametnike vallandamine hõlmab ainult murdosa nendest ametnikest, keda oleks vaja vallandada.

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

7., 8., ja 9. okt. on valvearstiks dr. R. Pahapill, tel. 921-7777.

14. ja 15. okt. on valvearstiks dr. T. Kuutan, tel. 751-6141.

TOIVO ROY SEPA

sündinud 1955. aastal Montrealis, omandas keskhariduse Montreali West High Schoolis ja Vanier'i Colleges. Lõpetas kevadel McGill'i ülikooli B. Eng. kraadiga keemia insenerina. Töötab praegu omal alal Atomic Energy of Canada Ltd juures Ontarios. Akadeemiliselt kuulub korp. Rotalia'sse.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS

H. LATER & CO. Ltd.

"INSURANCE"

1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

H. KIRIK
Insurance Agency

KINDLUSTUSED

23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Majanduselu . . .

(Algus lk. 2)

2. Tunduv tulumaksude vähendamine, et inimestel oleks rohkem raha majade ja kaupade ostuks. Kogemused on näidanud, et kui perekonna sissetulek kasvab, jäävad paljud naised koduperenaistena meelelt koju, vabastades sellega töökohti noortele.

Kaks tundemärki viitavad võimalusele, et Kanada valitsus ootab Kanada dollari languse lõppu. Esmajoones keeldus finantsminister Jean Chretien dollarit toetamast välisvaluuta ostuga, mis tõi kaasa uue kiire languse. Teiseks tuleks arvestada languse kiiruse paanilist iseloomu. Tundub, et valitsuse huvide kohaselt peaks dollar oma paanilises languses käima kiirelt põhjas ära ja peaks siis hakkama pikkamööda tõusma, selle asemel, et pidevalt, pikaldaselt ja piinavalt langeda.

Kanada dollari suure languse tõttu on mitmed Kanada tööstusharud hakanud suurte kasudega töötama. Näiteks on paberi, puidu, tsemendi ja isegi vase tootjad suurendanud oma produktsiooni, paberi ja puidu osas isegi üle 100 protsendi. Selline suur toodang ja eksport avaldavad oma mõju raha väärtusele 6—9 kuu pärast.

*

Ehkki New Yorgi börsil on näha tõusu, on suure eeloleva languse tundemärgid veelgi tugevnenud. Nii on spekulatsioon suurem kui enne 1968. aasta krahhi ning sarnaneb 1929. aasta operatsioonidega. Spekulandid võivad suures ostmistuhinas börsi hinnad veelgi kõrgemale ajada ja need isikud, kes ei ole põhiliselt hasartmängijad, peaksid oma kapitali börsilt eemaldama.

K.M.

ESTO MUTUAL FUND, LTD.

Aktsia hind 28. sept. $7.54.

145 King St. W., Room 1900
Toronto, Ont. M5H 1J8.

Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

Vihma- ja murepilved Eestimaa kohal

Sajune sügis raskendab vilja koristamist

Tänavu on Eestis olnud väga vihmane. See on takistanud suviseid põllu- ja heinatöid ning raskendanud lõikuse koristamist. 29. augustil pidas Eesti Kommunistliku Partei Keskkomitee juhatus koosoleku, kus otsiti lisaabinõusid saagi õigeaegseks ja kadudeta koristamiseks, söödavärude (s.o. heina) lõpule viimiseks ning 1978. aasta kohustuste täitmiseks riigi vastu põllu- ja karjasaaduste tootmisel ja varumisel. Pikema ettekande aktuaalseist küsimusist pidas EKP Keskkomitee sekretär A. Rüütel, kellele kohapealsed parteijuhid seletust andsid oma rajoonides toimunud töö arengust.

„Nii nagu kogu meie suure kodumaa rahvas, viivad ka Eesti töötajad tohutu innuga ellu sotsiaalset ja majanduslikku programmi, on siiski kõrgemal pool tähele pandud, et põllumajanduse arengutase ei vasta veel kogu ühiskonna kiiresti kasvavatele vajadustele," rõhutati koosolekul.

Selletõttu seati juhtkonnale terve rida tähtsaid ülesandeid, mille lahendamisest oleneb Eesti põllumajanduse edasine areng.

Juulikuul võeti vastu mitmesugused tööd ergutavad otsused, millede täitmine pidi selguma käesoleva saagi õigeaegsel koristamisel. Kuid käesoleva sügise põllutööd, ka teravilja koristamine, toimuvad käesoleval aastal keerukates ilmastikutingimustes. Teravilja valmimine ja koristamise algus lükkus tavalisega võrreldes mitme nädala võrra hilisemaks. Selle tagajärjel on tekkinud mahajäämus taliviljapõldude ettevalmistamisel külviks. Peaaegu kõikjal on sügistöid jätkatud raskeis tingimustes liigniiskeil põldudel. Tööde lõpule viimine nõuab erilist vastutust ja head organiseerimist.

Olevat äärmiselt tähtis, et koristustöödele rakendataks mitte ainult kõik majandite töötajad, vaid kõik maaelanikud.

Kuid ka teised ametkonnad peavad andma majandeile abi töötajõudu.

Mõnedes rajoonides pidurdavat teravilja koristuse tempot viljakuivatite ebapiisav läbilaskevõime. Ajutiseks tulevat siis vili panna garaazhidesse ja kuuridesse, kus vajanduse korral niisket vilja õhutada või hunnikus ümber liigutada.

Kurdetakse, et viimasel ajal on ilmastik igal aastal pakkunud ebameeldivaid üllatusi. See on kaasa toonud vilja ebaühtlase valmimise, selle lamandumise ja umbrohtumise.

Sekretäri kõnest selgus, et Eesti peab käesoleval viisaastakul varuma piima 20% ja liha 30% rohkem kui viimasel viisaastakul. Kahe ja poole aasta kohta ettenähtud normi pole seni täies ulatuses suudetud täita. Lihatootmise alal on praegu peaülesanne veiste ja sigade nuumamise intensiivistamine. Tarvis olevat tagada veiste keskmiseks realiseerimiskaaluks vähemalt 450—500 kg.

Mitmetes kolhoosides ja sovhoosides olevat tõsiseid puudusi lihatootmise korraldamisel.

Olulisel määral need olevat tingitud organiseerimatusest ja vastutustundetusest.

Loomakasvatuse töötulemused sõltuvat sellestki kuidas loomakasvatushooned on korras karja ületalvepidamiseks. Mõnes kohas Kohtla-Järve, Harju jt. rajoonides olevat osa farme remontimata, desinfitseerimata ja valgendamata. Ikka leiduvat veel farme, kus ümbrus on risustatud ja korrastamata, sõnnik hoidlast pikemat aega välja viimata.

Kuid mitte üksi terade kogumine pole tähtis, toonitati koosolekul. Ilma kadudeta ja kvaliteetsena tulevat koristada kogu põhusaak, sest vihm on kahjustanud heinategemist. Põhk tulevat peenestada vastava seadeldisega varustatud kombaini abil, ehk ükskõik millist tehnikat kasutades, kuna põhk peab olema põllult koristatud kas samal või kõige hiljemalt järgmisel päeval pärast kombainiga lõikamist.

Eriti ebasoodsad on tänavused ilmastikuolud olnud kartulikasvatusele. Selletõttu tulevat alustada massilist kartulivõtmist tänavu märgatavalt varem kui eelmistel aastatel, sest muidu võib kartul mullas mädanema hakata. Õieti talitavat need majandid, kus selle tööga alustatakse juba septembri esimestel päevadel, kuid üldiselt peab kartulivõtmine olema lõpetatud 25. septembriks. Seda plaani siiki pole suudetud täita, sest ühest viimasest teatest selgus, et soovitati kõigepealt võtta kartulid kõrgemailt põldudelt, kus mädaniku ohl on väiksem, madalamais ja veel all olevail põldudel, vist enam ei olnudki midagi päästa.

Käesoleva aasta ebasoodsad tingimused nõuavad eriti hoolikate abinõude rakendamist heina, teravilja ja muude saaduste säilitamise tagamiseks.

Rohkem tähelepanu tulevat pöörata seemnefondide salvestamisele, seemnekartuli ja teraviljaseemne valikule. Just kartulivõtmisel tulevat igas majandis eelisjärjekorras varuda seemneks vajalik kogus.

Olevat tarvis rakendada kõiki abinõusid teraviljavarumise sotsialistliku kohustuste täitmiseks, kusjuures tuleb varuda ainult kvaliteetset vilja. Põllumeestel olevat ees suured ja rasked ülesanded, kuid ei olevat kahtlust, et riigi maaparteiorganisatsioonid, kuhu kuuluvat üle 36.000 kommunisti, kellest 15.000 töötavat tegelikult põllumajanduses, sellest üle ei saavat.

A. Rüütli pikale ülevaatele järgnesid rajoonide esindajate seletused. Kuigi Rakvere rajoonis lõpetatakse rohusöötade varumist, olevat olukord halb loomakasvatuses, kus on vähenenud väljalüps lehma kohta. Tartu sovhoosis annab tunda masinate varuosade suur puudus, sest eriti halbades tingimustes töötades on rohkem purunemisi. Karksi kolhoosi esimees ütles, et „rahvarohketel koosolekutel põllul ja farmides teatasid kolhoosnikud oma kindlast otsusest saavutada põllumajandustootmise efektiivsuse edasine suurendamine". Kui kolhoosnikel aega on põllul veel koosolekuid pidada, siis eriti tõsiselt juttu tööga kiirustamisest vist ei võeta.

Kuna sööda vähesuse tõttu võib talvel esineda loomade tapmisi, siis hoiatas Eesti Ministrite Nõukogu esimees V. Klausan, et ei tohi saata tapale noorloomi, kes pole saavutanud optimaalset realiseerimiskaalu.

Samal ajal kui kolhoosipõldudel puuduvad inimesed, püüavad kolhoosnikud oma maalappidel väheste kuivade ilmade ajal oma saaki koguda, mõnikord selleks masinaid kasutades. Inimesele on ikka lähedamal tema oma kõht, kui suure maailmariigi varumise plaanide täitmine.

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Torontos toimus hiljuti möödunud suvel Karavani pidustuste ajal Tallinna paviljonis lavastatud põimiku „Legendide maa" tegelaskonna koosviibimine. Pildil vasakul lavastuses Vanapagana osas esinenud Martin Ahermäe ning tehnilised jõud Tect Toome ja Maie Liiv.

Foto: A. Raudsepp

Ltn.-kuberner Vana Andreses

Kiriku seinale kinnitatakse 100 a. juubeli puhul tahvel

Toronto Ajalooühingu heakskiitmisel asetatakse Vana Andrese kiriku välisseinale tahvel, millega märgitakse kiriku 100 aastast juubelit. Seinatahvli tekstis, mille koostamise on kiitnud ajalooühing, mainitakse, et kirik pühitseti 17. märtsil 1878. Tekstis antakse muuhulgas lühidalt edasi kiriku ehitamise ajalugu ning mainitakse lõpuks, et 1951. aastal omandasid kirikuhoone eesti ja läti luterlased, kes olid saabunud siia põgenikena pärast seda kui nende Balti mere ääres asuvad kodumaad okupeeriti 1944. aastal. See oli esimene kirik, mille eesti ja läti põgenikud omandasid pärast Teist maailmasõda vabas maailmas.

Seinatahvli avamise puhul toimub Vana Andrese kirikus paljude aukülaliste osavõtul pühapäeval, 29. oktoobril kell 3 p.l. pidulik jumalateenistus.

Aukülaliste hulgas on Ontario leitnant-kuberner Pauline McGibbon, kes avab altari ette paigutatud seinatahvli sellelt katte kõrvaldamisega.

Samuti saabuvad kohale Ontario peaministri William Davise esindaja, Toronto linnapea Joe Beavis, Ontario parlamendiliige Vana Andrese kiriku valimispiirkonnast Margaret Campbell j.t. Eesti aukülalistest on kohale oodata peapiiskop K. Veemi, kes viibib sel ajal Torontos ning piiskop K. Raudseppa, kes on andnud kohale tulekuks juba oma nõusoleku.

Kohale kutsutud on ka kõik teised Torontos elavad eesti vaimulikud.

Jutluse kirikus peab Ida-Kanada sinodi uus president Willem Huras, kuna kohvilauas esineb kõnega St. Andrews United koguduse õpetaja dr. Davidson.

Vana Andrese kiriku 100-aastase juubeli puhul korraldati teatavasti 12. märtsil pidulik jumalateenistus, mis anti CBC televisiooni saatejaama kaudu edasi üle kogu Kanada. Sellel jumalateenistusel jutlustas koguduse õpetaja A. Taul.

Rekordilise osavõtjate arvuga AABS'i konverents Torontos

AABS'i (Association of the Advancement of Baltic Studies, Inc.) viimases uudiste bülletäänis mainitakse, et möödunud kevadel Torontos toimunud AABS'i konverents oli kõige suurem senistest konverentsidest, milliseid on peetud kogusummas kuus. Osavõtjaid oli kogusummas 596 — 396 Kanadast, 180 Ühendriikidest, 7 Rootsist, 6 Saksamaalt, 2 Inglismaalt ning üks Austriast, Austraaliast, Taanist, Poolast ja Prantsusmaalt. Osavõtjatest 140 olid koosolekute juhatajad või referendid ning rahvuste järele olid neist 39 lätlased, 33 eestlased ja 19 leedulased, kuna ülejäänud kuulusid teistesse rahvusgruppidesse.

Eesti lipp Clevelandi linnale

Clevelandi linnapea poolt pöörduti Eesti Vabariigi esinduse poole New Yorgis sooviga, saada linnale Eesti Vabariigi lippu 4×6 jala suuruses. Esindus rahuldas selle suurlinna linnapea soovi.

Varemalt on Eesti Vabariigi esinduse poolt sellekohasel soovil saadetud Eesti sini-must-valge lipp ka Baltimore linnapeale selle linna jaoks samas suuruses.

(VES)

Endel Kõks Türgimaal

Paljurännanud kunstnik Endel Kõks oli hiljuti jälle reisil .See-kord ta külastas Türgimaad, tutvudes Istanbuli j.t. linnadega.

E. Kõks elas pikemat aega ka USA-s, kust tegi reise Mehhikosse ja mujale Ameerika mandril.

Nüüd on aeg korraldada soodsate hindadega reservatsioone Hawaiisse, lõunasse ja „cruisidele"

AINO KAING
Telefon 757-5080

Lic. 1141985

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$32.—	$35.—
Poolaastas	$18.—	$19.—
Veerandaastas	$ 9.50	$10.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$53.—	$58.—
Poolaastas	$28.—	$30.—
Veerandaastas	$15.—	$16.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $69,—, poolaastas $34.50, veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 40 centi. Üksiknumbri hind 40 senti.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „____" _____ 197____. Tellimise katteks lisan \$ _____ sinijuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi _____

Aadress _____

(Järg lk. 3)

PIKA RASKE HAIGUSE TAGAJÄRJEL LAHKUS MINU TÄDIPOEG JA MEIE SUGULANE

ANTON VARB

Sündinud 29. detsembril 1897 Saaremaal, Pöide vallas
Surnud 3. oktoobril 1978 Newmarketi vanadekodus Green Acres

mälestavad leinas

JULIUS ja OLGA KOEL
JUTA BEAUSOLEIL
HEINO KOEL perekonnaga
SIRJE KREINER perekonnaga

Kirstupanek neljap., 5. okt. kell 7.30 p.l.
Murray E. Newbigging matusemajas
733 Mt. Pleasant Rd.

OOTAMATULT LAHKUNUD ARMAST

NIKOLAI ANDRESSON'i

mälestavad leinas

Kaastöölised Seileri metallitööstusest
ja sõbrad Pärnust

ANTON PIRSO
JÜRI RAMJALG
ARSENI SAAR
ELLA LAARNE
ALEKSANDER LUIK

KALLIST

MAIMU PIIRSALU

leinab

HUGO LATER perekonnaga

MAIMU PIIRSALU

mälestavad

ERNA ja ARNO SARAPUU
A. PAJOS perekonnaga

ARMSAT PEREKONNASÕPRA

MAIMU PIIRSALU

mälestavad

LEIDA ja AUGUST MAE
LEIDA ja ROMAN MARLEY
SALME ja JAAN RANDSALU

PUHKA RAHUS

MAIMU PIIRSALU

Sügavas leinas

JAKOB SEPP abikaasaga
GEORG POOLMA abikaasaga
ARNOLD POTISEPP abikaasaga
KORNELI KALLAS abikaasaga

ARMAST SÕPRA

NIKOLAI ANDRESSON'i

mälestavad leinas

EILAU, JOHANN ja HELJO
HENSON, DICK ja HELJO
KAARNA, AUGUST
KIBUVITS, LUISE
KRUG, ALBERT ja MADGA
LAANEMÄE, TOIVO, ERNA ja MART
LAUPMAN, LEILI
LOOTSAAR, JUHAN ja JUTA
MÄEKIVI, ARNO ja LEIDA
PAAT, ALEKSANDER ja SELMA
PIHLAK, ELLEN
PUHVEL, LARISSA
SAAR, AUGUST-EDUARD
SIINMAA, KATRIN
SUKMIT, RICHARD ja LEIDA
TANNER, MEELI-ANU
TANNER, PEETER ja NIINA perekonnaga
TANNER, TEAS, KRISTA, IVO ja GAILI
TESNOV, BORIS ja OLGA
VIITRE, LAINE ja TARMO

ARMAST

MAIMU't

mälestavad

AINO ja REIN LAANEP

MEIE SÜDAMLIK KAASTUNNE TEILE, ANTS JA LAPSED,
ARMSA ABIKAASA JA EMA

MAIMU PIIRSALU

kaotuse puhul

BRUNO LINDRE abikaasaga
RICHARD PULK abikaasaga

ARMAST KAUAAEGSET PEREKONNASÕPRA

MAIMU PIIRSALU

mälestavad kurbuses

MAARA
IVAR perekonnaga
TOOMAS perekonnaga

ARMAST KOORILIIGET

MAIMU PIIRSALU

surnud 1. oktoobril 1978 Thornhillis, Ont.

mälestab kurbuses

TORONTO EESTI SEGAKOOR

LUGUPEETUD JA ARMAST KLUBI LIIGET

JOHANNES AKKER'it

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

ARMAST SÕBRALIKKU

MAIMU PIIRSALU

leinavad kurbuses

LINDA TUULIK
ANATOL REBANE

ARMSAT

MAIMU PIIRSALU

mälestavad sügavas leinas

AINO
JUHAN
ALAR

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja tüllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

OOTAMATULT LAHKUS MEIE ARMAS VILISTLANE

pharm. JOHAN VETKA

Sündinud 14. veebruaril 1911
Surnud 29. septembril 1978 Torontos

Mälestab sügavas leinas

Matus leidis aset
2. oktoobril.

KORPORATSIOON SAKALA

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal)

221-1159

R. S. KANE
Funeral Directors

WILLOWDALE ONTARIO

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

KIRIKUD

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS

Kirik: Redeemer Luteri kirik, (Bloor ja Indian Rd.)

Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2. Tel. 483-2478.

Pühap., 8. okt. kell 3 p.l. lõikustänupüha jumalateenistus VIRGINIA UNITED KIRIKUS. (Hwy. 48 & Royal Rd.) Teenib õp. E. Pähn. Solist T. Norheim.

Pühap., 15. okt. kell 4 p.l. PIIBLITUND, kell 5 p.l. JUMALATEENISTUS ja pühapäevakool. Praost Lattiku 100 a. sünnipäeva tähistamine.

ÕPETAJA KONETUNNID on teisipäeviti kell 6—7.30 õpetaja kodus. Muul ajal kokkuleppel.

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS

Annetused ja testamendipärandused on tulumaksuvabad. Annetaja soovid täidetakse.

958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

T.E. Seltsi mihklipäeva pidu

Möödunud laupäeva õhtul avas T. Eesti Selts oma mihklipäeva peoga Toronto seltskondliku tegevuse hooaja. Eesti Maja suures saalis toimunud peost võtsid osa 150 peolise ümber, kes A. Altosaare kapelli saatel veetsid pärast suvist puhkepausi meelelahutusliku õhtu.

Kavalises osas esinesid TERR „Kungla" rahvatantsijad T. Metsala juhatusel, esitades rohkest repetuaarist viis tantsu. Õhtul toimus ka väga rikkalike võitudega loterii, mis pealtselt läbi müüdi.

VABA EESTLANE

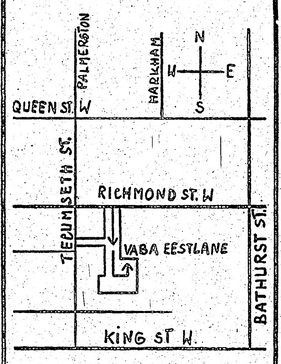

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks toll ühel veerul $3.25
esiküljel $3.75
tagaküljel $3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:
1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

Eestlased elasid New Yorgis üle raskeid aegu

Huvitavaid andmeid koguduse vanast arhiivist

Vaba maailma vanim Eesti organisatsioon, milleks on a. 1898 asutatud New Yorgi Eesti Ev.-Luteri Usu Kogudus, tähistab käesoleval aastal oma töö 80. juubelit. Juubeli-kogudust külastab 22. oktoobril EELK peapiiskop Konrad Veem, jutlustades pidulikul jumalateenistusel Lexington Ave. kirikus. Samas kirikus toimub pühap., 12. novembril USA Idaranniku Eesti Segakooride laulupäev. Koguduse arhiivist leiame huvitavaid materjale, mis kõnelevad sellest, missugune oli New Yorgi ja USA eestlaste elu, kui kogudus a. 1908 võis tähistada oma töö 10. aastapäeva. Sellele olid eelnenud rasked aastad, ühenduses poliitiliselt pahempoolsete ja usuvastaste eestlastega, kes pärast 1905. a. revolutsiooni olid tulnud Ameerika Ühendriikidesse. Õp. Hans Rebase juhtimisel jatkas New Yorgi kogudus oma usulis-rahvuslikku tööd.

Jaanuaris 1908 peeti õp. Rebase poolt uue aastaga seoses jumalateenistusi New Yorgis 19. ja 26. jaan. Kolmas jumalateenistus oli määratud 23. veebr. Teenistusi peeti Matteuse nimelises luteri kirikus, mis asus alllinnas Broome nimelisel tänaval. Teenistuse aeg sõltub sellest kuidas oli kirikut võimalik saada eestlaste usuliseks tööks. Nii toimus 19. jaanuari teenistus kell 10 hommikul. Järgnevad teenistused olid aga kell pool 6 õhtul.

Ajakirja esimene number a. 1908 toob teate ka Kanadast Estonia nimelisest eestlaste keskusest,

kus 8. dets. 1907 õp. Sillaku poolt laulatati kaks abielupaari. Kõik abiellujad olid eestlased. Selles keskuses oli 77 eestlast, keda õp. Sillak, kelle tööpiirkonnaks oli Kanada, aegajalt külastas, selleks otstarbeks tavaliselt nädalaks kohale sõites jumalateenistuste, ametitalituste ja usulise töö teostamiseks. Selles numbris leidub kiri, milles jutustatakse eestlaste elust Lõuna-Dakotas.

New Yorgi osas märgitakse suurt tööpuudust, samuti ka Philadelphias ja Bostonis. Bostonis õnnistati Jaan Mark Kolka. New Yorgis toimus aasta lõpul kaks laulatust.

Abiellujad olid kõik eestlased. Sündmuse kirjeldaja märgib:

„Ainult see oli kahitsemise väärt, et meil oreli mängijat ei olnud. Varemilt käis meil prova Bostrom orelit mängimas. Aga viimasel ajal ei ole ta enam tulnud, vist küll seepärast, et eestlased nii tuimad ja mõistmatud on, et nad temale ühtegi tasu ta vaeva eest ei andnud."

Philadelphias toimus 23. nov. eestlaste lapse ristimine, kuhu pea kõik kohalikud eestlased olid külla palutud.

Teises numbris märgitakse, et Chiagos on suur tööpuudus ja et rahutusi, vargusi, röövimisi ja tapmisi esineb sageli.

Texases asub kolm perekonda eestlasi, kes tulid Venemaalt. Galvestoni sadamas varastati neilt raha, mille tõttu nad olid sunnitud jääma Texasesse. Üht perekonda tabas raske traagika. Nende poeg oli teel Ameerikasse haigestunud ja suri Texases.

Kirjasaatja märgib:

„Siin ei olnud kedagi, kes oleks ta matnud. Meie ise lugesime ja palusime peast. Ei olnud matmise raamatut. Lugesime matmise sõnad ära ja laulsime laulu raamatust ka laulu ära."

Kirja kirjutaja soovib õpetajalt andmeid selle kohta, kus USA-s asub eestlasi, kes „põldu harivad, et ehk võiksime sinna sõita."

Ka New Yorgis on suur tööpuudus ja laialt levinenud kuritegevus. Osa eestlasi, kes Venemaalt olid siia põgenenud, elavad võõraste nimede all. Eestlaste arvu 70 a. tagasi arvestatakse 400-le inimesele.

Osa nendest on kommunistliku maailmavaatega ning usu- ja kiriku suhtes vaenulikud.

Bostonis peeti jumalateenistus õp. Rebase poolt 3. mail. Sellel teenistusel olid armulaual 5 eesti noormeest. Teenistusest osavõtja märgib: „Siin on ka mõned eesti neiud, kes mitmed aastad ei ole püha õhtu söömaajast osa võtnud. Ka sel pühapäeval ei teinud nad seda."

New Yorgis kohtas õp. Rebane kahte setu naist, keda ta kutsus eesti kirikusse. Naiste vastus oli: „Saksa kirikusse meie ei lähe, sest 700 aastat on saksa mõisnikud eestlasi rõhunud."

Viiendast numbrist selgub, et Lincolni maakonnas, Wisconsini osariigis elab 73 eestlast. Olukorra kohta kirjutatakse, et inimesed on maastiku ja elutingimustega rahul:

„Hingetoiduse poolest ei või meie ka palju kurta. Meie koguduse esimees isand Sommi peab iga pühapäev oma majas jumalateenistuse ära, misjuures ta tütar ja kaks poega viiolit mängides laulmist juhatavad. Juuli ja augusti kuul käis õp. Rebane meid vaatamas. Ta pidas siin kolm korda jutlust ja võttis lauarahvast vastu."

USA eestlaskonnas oli teravalt esile kerkinud ristiusu, kommunismi ja anarhismi probleem, mille kohta 1908. aastakäigus leidub seeriana kirjutatud artikleid, mille autoriks pastor J. Sillak, Kanada eestlaste õpetaja.

Kodumaalt saabub pidevalt USA-sse kadunud eestlaste otsimisi, mille kohta märgitakse:

„Paljud sisserändajatest hoiavad endid kirikust, õpetajast ja kristlastest eemal kui tulest ja paljud elavad siin võera nime all."

Ajakiri sisaldab ka teateid kodumaalt ja õp. Hans Rebase usukiisimustele ja kristlikele tõdedele pühendatud artikleid. Lugeja saab elava pildi sellest, milline oli eestlaste elu New Yorgis ja mujal 70 pikka aastat tagasi. New Yorgi koguduse arhiivis leiduvas ajakirja aastakäigus puudub kahjuks üks number, nimelt nr. 3, mis on ilmunud kevadel 1908. „Amerika Eesti Postimees" alustas oma ilmumist a. 1897 ja ilmus kuni õp. Hans Rebase surmani, 49 a. vanuses, a. 1911.

RUDOLF KIVIRANNA
(Teataja)

Avati mälestuskivi Hendrik Tannerile

Lühike, kuid haarav talitus toimus möödunud pühapäeval pärast lipuheiskamist Kotkajärve väravasse kuhjatud kivikangru juures, mille ühel mürakal endise stilisatsiooni asemel nüüd istus üsna realistlik terasest valgepea merikotkas — Bald Eagle. Aastakoosolekutest osavõtjad kogunesid palvuseks poolkaares ümber mälestuskivi ja skaut Erik Runge Eesti Skautide Maleva lipuga asus valvele mälestuskivi juurde.

Martin Jõgi oma hommikupalvuses nimetas Hendrik Tannerit, kelle ühiskondlik hoiak on meile kristlikuks eeskujuks.

Skautliku nooruse nimel võttis sõna poistemaleva juht Silver Kask, alustades oma esimeste muljetega Kotkajärvelt aastate eest ja tuues kujukalt esile neid võimalusi ja saavutusi eesti noortetöös, mis on teoks saanud — tänu Kotkajärvele ja selle maa soetajale Hendrik Tannerile. Maleva juht tänas mehi, kelle otsese töö tulemusena mälestuskivi sai teoks: Olev Kindlam, Endel Leis, Paul Kriisa ja Heino Jõe. Nagu Kotkajärve on 25 aastat olnud Eesti vabaduse sümboliks ja paigaks, kus vabaduse aadet õhutatakse, nii olgu üheks selle tähiseks ka Hendrik Tanneri kivi — ütles maleva juht mälestusmärki sümboolselt Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsi hoole alla andes.

TESS-i abiesimees dr. Jaan Roos tutvustas Hendrik Tanneri isikut. Seltsi esimene ja kauaaegne esimees oli majandusteadlane, ühistegelane ja pedagoog, kes skautlusest vaimustus oma skaudist poja Teas Tanneri kaudu. Ta võttis oma sihiks skaudisõprade koondamise ja noortele „eesti territooriumi" loomise. Selle töö tulemus on meie Kotkajärve.

Tanneri perekonna liikmetel ei olnud võimalik mälestuskivi avatalitusest osa võtta. Nad palusid endid esindada perekonnasõbral Õie Punnol, kes lühidalt tänas mälestuskivi püstitajaid Hendrik Tanneri mälestusele osutatud tähelepanu eest.

Terasest kotkas muudab väravas asuva tagasihoidliku kivikangru silmapaistvaks mälestusmärgiks.

Aluskivi lamedale küljele, mis asub mälestuskivi välispoolel on asetatud vaskplaat kirjaga „Selle maa soetas eesti noortele HENDRIK TANNER obtained this land for Estonian youth 1953". Mälestuskivi joonis, teostatud kavandaja poolt, kaunistas ka noorte aastakoosolekute raamatu esilehekülge.

Mulgid tähistavad sajaaastaseid tähtpäevi

Igal maakonnal on oma tähtpäevad, millele nad tahavad tähelepanu pühendada ja neid tähistada oma kokkutulekutega. Sellega tehakse südamele lähedaseks armsad kodumälestused ja sünnikohaga seotud sündmused. Mulgid tähistavad kolme sajaaastast tähtpäeva samal õhtul oma eeloleval koosviibimisel 5. nov. Tartu College'i ruumes, mis algab juba kell 3 p.l. koos õhtusöögiga.

Juba Killamängudeks ilmus mulkide häälekandja „Sakala" juubeliaasta number. Nimetatud kokkutulekul meenutatakse veel C. R. Jakobsoni isiku ja „Sakala" tähtsust Eesti ajaloos endise „Sakala" toimetaja Henn Arvo poolt, kes tuleb sel puhul Montrealist siinsete mulkide külalisena.

Juunikuul tähistati Viljandis Viljandi Maakonna Reaalgümnaasiumi ehk kõigile tuntud „Vana Kõva" kooli 100-ndat aastapäeva. Kuigi kool on oma ajaloo jooksul kandnud mitmeid erinimetusi, on ta käesoleval sajandil olnud mulkidele hariduse koldeks, mille õpilasi on mitmeid siingi maal, kes kooli juubelit tähistavad koolimälestusist soojade tunnetega.

Kolmandaks tähistatakse Viljandi praosti Jaan Lattiku 100-ndat sünnipäeva. Kuigi ta pole sündinud Mulgimaal, on tema elutöö ja tegevus vaimulikuna, poliitikuna ja kirjanikuna toimunud Viljandis. Ka siin on tema endisi koguduse liikmeid ja neid, kes hindavad teda kirjamehena ning tema mälestust kalliks peavad.

Meelelahutuslikul poolel on mitmesuguseid muusikaettekandeid.

Armas Maiste esineb Torontos

EKK Kontsertbüroo järjekordse muusikalise sündmusena toimub eri-ilmeline ja kahtlematult huvitav kontsert-õhtu pühapäeval, 15. oktoobril, kell 2 pärast lõunat Tartu College'is.

McGilli Muusikafakulteedi professor Armas Maiste saabub Torontosse koos oma ansambliga selleks, et anda ülevaadet nii oma tegevusest McGilli Muusikafakulteedi õppejõuna kui selle õppetegevuse tegelikust sisust. Armas Maiste on teatavasti McGilli Muusikafakulteedi juures dzhässi improvisatsiooni õpetajaks ja kogu selle osakonna juhatajaks.

Ansambliks, mis prof. Maistega koos Montrealist seda loengut ilmestama kaasa tuleb on peale klaveri — mida Armas Maiste ise kasutab — veel trompet, flügelhorn, kontrabass ja trummid. Nagu Maiste ise ütleb, ei ole tema demonstratsioon mitte dünaamika suunas orienteeritud ning nende esinemine ei kujune „deciiblite" orgiaks.

Kogu ettekanne koosneb enamasti improviseerivast lähenemisest juba tuntud meloodiatele. Kuuldavasti olevat võimalik ka vana, lõbusat lugu viisust ja õlekõrrest kuulda läbimas dzhässi evolutsiooni ajalugu.

Tegevus millega pühapäeval, 15. oktoobril on võimalik tutvuneda ei ole spetsiaalselt Toronto külaskäigu või Tartu College'i loengu tarvis kujundatud. Sama ansambl prof. Maiste juhtimisel esineb Montreali haridus-süsteemis identse ettekandega umbes 30 korda ühe õppeaasta jooksul.

Professionaalse pianistina on Armas Maiste kasvanud välja Artur Lemba klaveriklassist Tallinnas, arendanud ja täiendanud ennast Stokholmi Kuninglikus konservatooriumis ning lõpetanud McGilli ülikooli muusikafakulteedi. Samuti tegutseb ta L'Orchestre Symphonique de Montreal pianistina.

Sellest paljutahulisest andest on nüüd üks erandlikult ilmekaid külgi Tartu College'i ja EKK Kontsertbüroo hoole all Torontosse külla tulemas.

Prof. Armas Maiste — 15. oktoobril kell 2 pärast lõunat — Tartu College.

Sügishooaja avamine Eesti Kodus

Möödunud laupäeval toimus eestlaste Eesti Kodu ühiskonnas mihklipäevapeoga sügishooajalise tegevuse algus. Osavõtt oma üritustest on alati toonud täissaali ja seekordki jagasid üle 80 osavõtja omavahelise meeleoluka koosviibimise rõõmu.

Kavalises osas esitas Eesti Kodu segakoor K. Karuksi juhatusel kolm laulu, neile lisaks laulis naishäältest moodustatud ansambel ühe laulu. Meeleolumuusikat esitas klaveril Ilme Pentre ning E. Simonlatser oma trummidega, Ilme Pentre klaveril ja K. Karuks viiulil moodustasid trio, kes hoolitses toreda meeleolumuusika eest, mida ka tantsuks kasutati, kuigi Eesti Kodul on oma moodne helisüsteem „diskomuusika" andmiseks.

Õhtu raames oli õhtusöök, laule ja muusikat, mis kõigile tekitas hea meeleolu. Kavalise osa lõpetas uus naiskvartett ühe lauluga.

Nagu nüüd ilmneb, on Eesti Kodu elanikkonnas rohkesti igasuguseid talente, kes seda uue ühiskonna sisemise elu rikastamiseks teistega jagavad. Sügise saabumisega on kõik grupid oma tööd alustanud ja praegu toimub elav tegevus võimlemisel, bridzhi, biljardi ja laulukoori ringides.

FINN-AUTO

Teen kõiki mehaanilisi parandusi (mitte keretöid)

3323 Danforth Ave. Tel. 691-9553

RISTO SAARENVIRTA

OPTICAL STUDIO Ltd.

R. SCHMID, saksa optik

Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler

Spetsialiseerunud contact lenside alal

1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd

TELEFON 535-6252

JAAN ALMER

KATUSETÖÖD

Tel. 699-5295

Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates

Meil on müügil soome produkte:
vorstilõikeid, juuste, heeringaid, kilu jm.
Rooneeme ja soome pagaritooteid.
Kinkeesemeid, saunatarbeid.
Peolaudade korraldamisi ettetellimistel.
TERE TULEMAST!

SCANDIA DELICACIES
2079 YONGE ST. ◎ TEL. 489-0162
Avatud: esmasp. — kolmap. 8.30—6, neljap., reedel 8.30—8.00, laup. 8.30—5.00

TORONTO EESTLASED!
Tulge tutvuma soome juuksuri-äriga
WESTMAN'S HAIR
658 Sheppard Ave. West (Sheppard—Bathurst) Toronto, Ontario
Reservatsiooniks helistada tel. 638-2746

AAPRO TV
PARANDUSTÖÖKODA ◎ TEL. 276-5033
Div. of Bionic Ind. Ltd.

Carousel Tours Special — 5 nädalat 30. dets.—3. veebr. Floridas alates $349.— ● Reserveerige kohe!
H. KIVI TRAVEL **Lic. 1064361**
EESTI MAJAS, 958 BROADVIEW AVE., Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. kontoris 466-4813, õhtuti ja nädlõppudel 759-3588

EESTI ALUMIINIUM KOMPANII
võtab tellimisi vastu alumiinium uste, akende ja välisseina katete tööde peale (aluminium siding). Neljas värvis alumiiniumist veerennid ilma jätkudeta (ühes tükis). Tasuta hindamine.
Töö kiire ja korralik.
H. OSSO, tel. 884-4558 ja 832-2238, Richmond Hill, Ont.
Met. lic. nr. B 888

FINNISH DELICATESSEN
(Endine Parkway äri)
461 Queen St. W. — Tel. 363-7676
5 ust läänepool Spadina Ave.
TÄHELEPANU! Uued lahtioleku ajad: esmasp. — reedeni 9—6, laup. 8—4
Palume suuremad leiva ja muude pagaritoodete tellimised sisse anda 2 päeva varem. Aitäh!

SPORT

Heldur Kuusik võitis esiküti tiitli

Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi korraldusel toimus 9. sept. laskevõistlus haavlipüssist. Esikohale tuli H. Kuusik, kes kaitses seega Labatts'i Co. poolt väljapandud rändkarikat 1978. aastal. Teisele kohale tuli Eric Püss, kolmandaks M. Veskimäe, järgnesid H. Sõrmus, E. Saar, Edgar Püss.

Balti meeskondade vahelisel laskevõistlusel haavlipüssist 16. sept. osutusid parimateks laskuriteks Eesti meeskonnas võistlusel saavutatud punktide järjekorras: Eric Püss, H. Kuusik, M. Veskimäe. Laskevõistluse üldkorraldaja E. Saar tänab kõike võistlusest osavõtjaid, eriti lindude masinasse panijaid P. Kunstimeest ja H. Kaske, kes täitsid oma ülesannet laitmatult ja seega andsid oma tõhusa abi laskevõistluse heaks korraminekuks.

Seltsi sügisese kalapüügi hooaja viimasel võistlusel 10. sept. osutus edukamaks kalameheks H. Kask 8 naelase haviga. Teisele kohale tuli E. Lood, kolmandaks I. Sambla. Võistluse kestel püüti kogusummas 11 havi.

Spordiuudiseid kodumaalt

Tbilisis peetud võistlustel saavutati lisaks J. Uudmäe rekordile kolmikhüppes veel teinegi uus Eesti rekord — Gennadi Organov 200 m jooksus ajaga 21,07, kuid jäi sellega kolmandale kohale.

Kolmas tippmark tehti naiste 400 m tõkkejooksus, kus Ellen Külvand sai esimese eestlasena aja alla ühe minuti. Tulemusega 59,92 ei pääsenud aga E. Külvand finaali. Henn Piirisild tagajärjega 7.45 jäi kaugushüppes kaheksandale kohale. Enn Sellik jäi 5000 m jooksus ajaga 13.43,2 teisele kohale.

*

Leedu linnas Alituses peeti N. Liidu meistrivõistlused mudellennus, kus tallinlane Jüri Laidna ja tartlane Heino Kõrvel saavutasid raadio teel juhitavate mudellennukite klassis kaksikvõidu.

*

Eestis peeti kolmandad maleolümpiamängud, millest võtsid osa 84 meest ja 18 naist. Mängiti shveitsi süsteemis 9 vooru. Meestest tuli esimeseks Hillar Kärner 7,5 punktiga, teise koha sai sama punktide summaga Anto Remmel. Järgnesid võrdselt 6,5 punktiga Aleksander Veingold ja Hugo Päären. Naistest võitis esikoha Leili Pärnpuu 7.5 p., teisele kohale jäid Merike Rõtova ja Ülle Talas 6,5 punktiga.

*

Varssavis peetud laskevõistlustel sai väikepüssiharjutuses naistele 50 m distantsil hõbemedali eestlane L. Erm 653 silmaga, kuldmedali võitis poolatar R. Klőszek ainult kolme silmalise edumaaga.

Suri läti kõndimisime

Austraalias, Melbourne'i eeslinnas Heidelbergis suri omaaegne Läti ja maailma kõndimisime Janis Dalinsh, 74-a. vanuses. Esimese maailmarekordi püstitas ta 1932 25 miili kõndimises. Tema nimel olid 12 Läti ja 6 maailmarekordit, milledest mõned veel kuni tänaseni ületamata.

„Rajaleidjate" lipkonna avakoondus

Toronto „Rajaleidjate" lipkonna avakoondus toimus 28. sept. Peetri kiriku all saalis. Avakoondus algas lippude sissetoomisega ja küünalde süütamisega, mille järele õpetaja O. Puhm pidas südamliku ja hetkekohase palvuse.

Peale lipkonna vanema gdr. Ene Runge sõnavõttu ja tervitust andis lipkonna juht ngdr. Monica Haarmann ülevaate möödunud aasta tegevusest, samuti sellest, mis seisab ees eeloleval tegevusaastal. Siis tutvustas ta 1978/79. a. juhtkonda, mille järele sõna said järjekorras hellakestejuht ngdr. Liis Teedla, kes uusi hellakesi vastu võttis. Gaidrühma juht ngdr. Katrin Kütti võttis uued gaidid vastu ja vanemgaidide rühmajuht Ellen Kanne-Allas võttis vastu vanemgaidid. Kõik juhid andsid lühida ülevaate oma eelolevast tegevusest.

Lipkonna juht kandis ette rikkaliku tegevuskava. Pärast seda siirdusid üksused oma juhtidega nõupidama.

Uus juhtkond 1978/79. aastaks kujunes järgmiseks:

Aupatroon Marie Under-Adson, auvanemad gdr. K. Voiko, pr. Meeli-Ann Tanner, vanem gdr. Ene Runge, lipkonna juht ngdr. Monica Haarmann, abijuhid ngdr. Ellen Kütti, ngdr. Rita Valter, sekretär gdr. Lisa Leis, laekur ngdr. Ilme Paar. Hellakestepere „Sädemed" — juht ngdr. Liis Teedla, abid Ingrid Kütt ja Helen Sadul. Gaidrühm „Tulilinnud" — juht ngdr. Katrin Kütti, abid Ki Tüll, Aimi Ilves ja Tiina Toop. Vanemgaidid „Virmalised" — juht ngdr. Ellen Kanne-Allas, abi ngdr. Leili Pede, Susan Valvur, Elda Käärmann, ngdr. Lisa Leis.

„Kuldring" (asutati 1977.a. meledele gaididele ja juhtidele, kes on juba vanemad, kuid soovisid siiski lipkonda kuuluda). —vanem gdr. Õie Punno, juht ngdr Reet Vanaselja-Marley.

„RAJALEIDJAD"

Teadaanne

Jõekääru spordimängudel 23. sept. s. a. toimunud loterii veel välja võtmata võidunumbrid on 117, 118, 328 ja 337. Helistada õhtuti 223-6141.

RISTSÕNA NR. 977

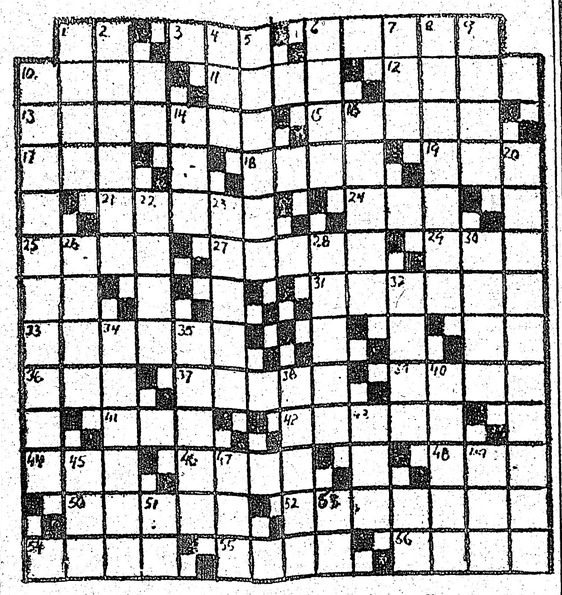

Põikread: 1. Kaksikkonsonant, 3. Eesti helilooja, 6. Seest tühi, 10. Suurim elusolend, 11. USA osariik, 12. Muusikariist, 13. Koht Harjumaal, 15. Istutustaim, 17. Kolm järjestikku asuvat tähte, 18. Sõna, millega algavad hällilaulud, 19. Kolmikkonsonant, 21. Haljal . . . — omaaegne menukas operett, 24. Inglise tiitel, 25. Elukutse, 27. Midagi, 29. Koha määrsõna, 31. Enesele, 33. Kleenuke, kõhn, 36. Omaaegne eesti maadlusmeister, 37. Eesti naiskirjanik, 39. Hüüatus, 41. Tuntud nimi ameerika kirjanduses, 42. Buda usu preester, 44. Eesti arst Torontos, 46. Püssi osa, 48. Poola lennuliin, 50. Arvutusmärk, 52. Perioodiline väljaanne, 54. Öeldakse istet pakkudes, 55. Vulkaan Euroopas, 56. Ajalooline Lõuna-Ameerika elanik.

Püstread: 1. Vali, range, 2. Linn Leedus, 4. Veelind, 5. Eesti keeleteadlane ja kultuuritegelane Rootsis, eesnime esitäht ja nimi, 6. Ind, 7. Eitav sõna inglise keeles, 8. Maa-ala Aafrikas, 9. Usulahk, 10. Teatud ametimees, 14. Arv, 16. Teatud heli, 20. Võime mõtteid kauge maa taha edasi anda, 22. Koht Harjumaal, 23. Elektrivoolu ühik, 26. Loodusenähe, 28. Linn Eestis, 30. Eesti ooper, 32. Soliidne naine, 34. Kahekordselt, 35. Teatud kipsis, 38. Hoog, vaimustus, 40. Kurtmine, kaebamine, 43. Piirkond, 45. Sõna lastemängus, 47. *Koht*, paik, 49. Terava otsaga ese, 51. Kaksikvokaal, 53. Sidesõna.

RISTSÕNA NR. 976 LAHENDUS

Põikread: 1. Laulupidu, 7. Amm, 9. Igasse, 10. Seim, 11. Rida, 12. Indigo, 13. Pajats, 15. Alus, 16. Näkineid, 19. Jaanikuu, 21. Kaak, 23. Naasma, 24. Sparta, 27. Mutt, 28. Laga, 30. Elevil, 31. Ais, 32. Kaarepere.

Püstread: 1. Los, 2. Areaal, 3. Lammas, 4. Parisnik, 5. Didi, 6. Ugandi, 7. Asti, 8. Meloodika, 13. Paljaspea, 14. Juga, 17. Kaunitar, 18. Elas, 20. Istmik, 21. Kaalep, 22. Amager, 25. Ares, 26. Aula, 29. Aje.

RAAMATUID

müügil „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind	Saatekulu
	¢	¢
Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
L. Wahtras — Liivaklaas	2.50	15
Ravimtaimed, 250 retsepti	2.50	15
Enn Nõu — Vastuvett	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — Reekviem	3.50	35
H. Michelson — Skautlikul teel	3.—	35
H. Michelson — Noorsootöö radadel	4.30	35
H. Michelson — Eesti radadelt	9.—	35
Eduard Krants — Lumeliitlased (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — Mis need sipelgad (luuletuskogu)	3.—	15
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — Mõttelend — Pilte ja peegeldusi	5.—	35
Karin Saarsen — Lohengrini lal kumine	4.50	15
Herbert Salu — Utoopia ja futuroloogia	4.50	25
Triinu" üksiknumbreid	1.50	
A. Kubja — Kadunud kodud — mälestused	4.—	25
A. Kubja — Mälestusi kodusaarelt	2.—	20
A. Kubja — Palukesed	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — Soomepoisid 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	85
Leho Lumiste — Alamuse Andros — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust	6.65	40
L. Lumiste — Atlandi aknal	2.10	40
L. Lumiste — Killad külas	5.30	40
A. Vomm — Ristsõnad I	2.50	20
A. Vomm — Ristsõnad II	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad III	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad IV	2.25	20
Ants Vomm — Minu hing (luuletuskogu)	20.—	40
K. Eerme — Surnud laevad ja elavad mälestused	1.50	15
K. Eerme — Päevata päevad ja ööta ööd II	4.—	40
S. Ekbaum — Ajatar (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — Rajusõlmed	8.80	40
A. Käbin — Vaim ja muld	5.—	40
Urve Karuks — Kodakondur (luuletuskogu)	6.—	20
H. Oja — Koputused eneses (luuletuskogu)	1.50	25
H. Oja — Tunnete purdel (luuletuskogu)	2.75	25
A. Küng — Mis toimub Soomes?	14.—	50
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	6.—	40
E. Sanden — Mitme näo ja minega	12.50	50

RAAMATUID LASTELE:

Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	50
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkoolieelistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkoolieelistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.25	35

ASTA WILLMANN

Kummaliselt kukkurloomade kontinendilt

Muljeid ja mõtteid Austraaliast, eestlastest ja teistestki mandri-lastest

3.

Esialgu ent kasvab eukalüptos, siinse nimega „gum-tree", oma kuues sajas erisordis ohtralt edasi, „mallee-könnidest" kuni hiiglaslike „eucalyptos regnans'iteni"; akaatsia, ehk „wattle" — sama lugu, leidub neid „mulga" põõsaist kuni täispuudeni ning siis too üpris mooralik „blackboy", mustja, krobelise tüvega, lühikasvuline ülespoole punnija, ilmatu suur pikapeeneleheline tutt kui rohumätas tipus, millest tõuseb võimas, mustjaspruun kurikas otsegu hundinuia hiiglaslik väljaanne; elukindlustus on tal omast käest, sest vanade lehtede pära toodab vaiku, mis teda kaitseb võsatulede vastu. Eukalüptoski on seda verd, temale on tuli koguni hädavajalik, kaksab katki kõvakoorelise vilja ning päästab seemned idanema; tähendabki „eucalyptos" — hästi kaetud, kaitstud, kreeka keeli.

Sedalaadi bioloogia käib siin piki lõuna- ja idakallast, kuhu passaattuuled toovad avamerelt suhteliselt palju sademeid, nii et annab arendada põllu- ja aiakultuuri. Põhjakallas kisub juba troopiliseks, ent kõik 35 tolli, mis seal tuleb, tuleb kolme lühikese kuu jooksul ja on asjaks vaid viiele tuhandele magevee krokodillile — ekoloogilise kaitse all, mõtlen äkki kadedusega, jõudnud tagasi oma meenutusmatkalt sinna, kus tegelikult olen — Salme ja Peeter Ranniko ühe katuse ja kahe villase vaiba alla, Adelaide linnas. Hämmastunult mõtlen, et naha olen nädala kestel saand soojaks vaid paaril korral, Murray ääres, muidugi, ja avaras Barossa orus Lompidega viinimarja istanduste keskel ringi uidates. Jaa — seda sakslased oskavad, lõid peale sõda, nii öelda, ühe põlvega käiku suurepäralise „veininduse", andes nii orule selle kuulsuse, renessansliku Yaldara lossi ning jookidele klassi — ehkküll ise elavad Kukekülas, mida oma keeli hüüavad Hahndorfiks ja mida ürgasukad hüüdsid jälle Bukartillaks — ujumispaigaks. Jaah! — miks peaks nisuke lõbus sõna kaduma n:ö: ühe külakuke noka vahele?! — arutan äkki erutunult, miks ei võiks ta olla nimeks ühest noist arvukaist shampustest, mida siinmail järjest klugistatakse?! Mõelda, läheb poodi ja küsib: „A bottle of Bukartilla, please!" — eesti keeli sama tore: „Paluks pudel Bukartillat!" — jumala eest, ja tuju oleks juba enne üleval, kui jõuab käia korgikõmm!

„. . . viina pits on pisikene,
linnupesa sarnane . . .
sest ma nagu linnukene,
igatsen ta järele . . ."

hakkab kõrvus pinisema lugu, mida siin täiel rinnal lauldud; kui nüüd läheks ja võtaks elutoas pits või paar — lööks ehk varbad soojaks . . . Ent kui lööb ainult pähe? — Otsustavalt koogin kapist veel ühe pleedi ning ennast puhta tahtejõuga pikalt välja sirutades nõuan, et loov kujutlusvõime teeks minust nüüd viietuhande esimese krokodilli siin sängis kui soojas laukas troopikas, või ma ajasin teatrirahvale lavakunstist kõneldes selget udujuttu! Ime küll — ära olid nad õppind neli üpris erinevat stseeni, mis paari pika õhtu kestel said otsegu villaheideiks kraasit, nii et meeleolu hiljem kohvilauaski oli rõõmsalt pehme kui — jah — villaheie! Ja valmis olid nad „draama-taurust" lausa sarvist haarama, ei miski põhjustand võõristust, ajand tõrksalt endasse tõmbuma, ei noori, keda oli tore hulk, ei ka vanu, kes juba aastakümned lavalaudadel surund, nagu näiteks Salme ja Peeter, mu praegune pererahvas, üks kui Rõõmu Tütar, teine kui Rõõmu Poeg, tujulised pidevalt mõlemad.

Pilk orhideede puhmal vaasis, puhken ootamatult muginal naerma, sest, nojah, nemad siin on nisuksed, et tõmbavad koguni sääski alt! Lugesin raamatust, mille Salme paari aasta eest saatis, et teaksin siia juhtudes silmi lahti hoida . . . Nõnda siis pressib lilleke tilga nektari õielehe jalale, tuleb pininal pisike sääsk, maitseb — ja vuhh, avaneb sala-uks, ning lõksus tema ongi, õiekarika põhjas, kust pääseb välja kitsast tunnelit kaudu üles ronides, nii et küljed saavad õietolmuga, millega siis lendab teisele õiele maitsma teist tilgakest — ja tolmutet ühthoopi on ka lilleksed! On aga sääsk ala-arenend, moron, imbetsill ega oska leida tunnelit — siis paluks väga, uks tagasi välja on taas lahti, nisuke üpris viisakas prostituut on too tore orhidee. Ent leidub teistlaadi kavalustki — need, kel teada, et isased kiletiivulised poevad tupest siia ilma ammu enne emaseid, „parfümeerivad" endid emaste lõhnaga, nii et parajas „seksi-tuuris" sell hakkab tuhinal ühelt õielt teisele pahmama!

Mõnus on sedasi mõelda ja olla, ha-ha-haa! — krokodill leiges laukas ning vajuda nähtamatuks selle põhja . . . uitsetab pähe uneeelne tunnetus hubaselt soojaks saand sängis . . .

* * *

„KALLISTA!" — hüüatan, silmad sildil teekäänul. „Kal-l i s-ta", parandab Meinhard Ots, pannes rõhu keskmisele silbile. — Ükstapuha, arutan, eks kallistades või ju seda rõhku panna kuhu süda igatseb . . . Valju ent pärin: „Mida see tähendab?" — „Aborigeenide kohanimi, kes neid teab." — Kahjuks, jah, on nii, et kes teadsid, on ammu oma esivanemate hingede juures, kaasaegne ürgasukas teab vähe sellest, mis olnud, „musta-linnu jahiga" orjadeks püütuina nagu nad kodukohist said hajutet, nii et kadus muinas- ning ajalooline side paikade ja traditsioonidega, kuihtusid räbalaiks viissada keelemurretki. Valgeile asukaile olid nad palgata tööloomadeks — paremal juhul; halvemal aga asustamist tõkestav tegur, mille kõrvaldas tuleraud. Seadusliku jahiloaga taskus, kujunes härras-asukaile sellest eksootiline sport, ning nõnda pole ürgasukaist endist kah enam järel kuigi palju. Sestap jääb teadmata, mida tähendab see eestipäraselt kaunis sõna, ei aita ka kõhnuke sõnastik, kõlalähedasim selles on kallioota, igihaljas.

Haljas kõik ümberkaudu, ongi, eukalüptose tolmjas rohelus peakohal, vahelduv sõnajalgade või akaatsiate vägi all, tihenedes peagu džungliks paigas, mille nimeks „The William Ricketts Sanctuary" — pühamu — siin Dandenongi mägedes, Melbournei lähistel. Dandenong aga tähendab „kõrge" — ürgasukate keeli, see vähemalt on käes!

Sik-sakis võnklevad rajad mäeküljel, keset hämar-niisket lopsakust isepärased skulptuurid — kivikamaist ellu pürgivad pead, kehad, taevasse suunat pilgud, laotet käed, õndsailmelised aborigeenide näod — korduvalt samad. Kristliku misjonitöö tulemus? Ei küll, vaid skulptor Rickettsi kinnisidee, et selles, evolutsiooni kõrvaltänavasse sattunud inimliigis peitub võime elada hingepuhtas, orgaanilises tervikluses nii looma- kui taimeriigiga. Pühakuid, ingleid ja isegi Kristust meenutavad skulptuurid ent mõjuvad rohkem kui maisest hädaorust pääsmise palved, millised kolme pika aastakümne kestel üha korrat — siin — kuhu noore mehena tuldi otsima hingele rahu ja elule mõtet. Kas ep ei leitud kumbagi, et veel igivanugi peab neid kordama? Elupikkune enesepeettus? Ent mida tean ma noist ürgasukaist, või mida teavad neist ka hilis-asukad, või tahavadki teada . . . ? Vaevalt hellitavad valge inimese ilumeelt nood profiilid ja näod; nende põhi-ürgne ellusuhtumine aga — mida ütleks see valgele inimesele tänapäeval? Ei ma päri, ei enne, kui pisut rohkem on jõudnud imbuda meelisse ja mõttekäikudesse selle maa ja rahva eripärast.

Hetkel imbub aga meelisse Otsade taideline kodu. Peremees Meinhard on ajand eesti asju „algusest saati", olnud Austraalia Eesti Seltside Liidu esimees, kui Liidu peakorter asus siin, ja kuna see sedapuhku on Adelaides, kust liigub edasi Sydneysse, lööb ta ligi teistel rinnetel nii kohapeal kui üleilmselt. Vaatlen maale seinul, „lühi-helindeid" värvis kui ka figuratiivseid, neist hoovab isevärki rõõmutunnetust. Ent mitte üksnes värv ei võta Niina Otsa käes sedalaadi jumet, vaid ka hõbe, nõnda koguni, et „hõbesepp" oleks tema puhul küündimatu, „hõbeõnne valaja" oleks paremini paigal, sest sulatab ja valab ta seda metalli, korjab kahmund killud ja seab neist kokku üpris „oma olemisega" ehteid.

(Järgneb)

Nr. 74

Ülempreester Johannes Rein 60-aastane

7. oktoobril saab Los Angelese Eesti A geusu Pühа Johannes hingekarjane ülemp hannes Reinhold.

Ülempreester Joha hold sündis Eestis, S toobril 1918. a. Lõpet Poeglaste Gümnaasiu ta Prantsusmaale, Pa duse Instituuti, ku preestriameti õigused seti preestriks Tallin muutmise Peakirikus ril ja määrati Sind Õigeusu Koguduse millisel kohal ta oli maalt põgenemiseni sügisel.

Põgenikuna Saksan vaimuliku kohuseid r ris. 1946. aastal mää lingeni koguduse pre seal kuni emigreeru sse 1950. aasta algul. liformiasse, Los Ange pühendas ta kõik or kirikule, tegutsedes koorijuhina ja kohali Õigeusu Koguduse N mehena. 1953. aastal ropoliit Aleksandri Yorki, et korraldada duse elu, mis tema organiseerimisel peag se omandas.

Aasta hiljem näem gi Los Angeleses, akt semas kiriklikul pü preester Sergi Samo sega Los Angelesest kuvalitsus juubilari koguduse preestriks, hal ta on olnud Hoolsa ja edurikka t on ülempreester Re sustatud ka usukam ri piiskop Platoni 3. ordenitega. Tema su ringkond, endised ja koguduse liikmed, hi gelt väsimatu vaimu meelset tegevust kir 25 aasta jooksul ja da hüüdega — palj taid!

ADVOKA

ADO PARK
HETHERINGTON & PARK
Advokaadid-n
365 Bay St., Suite 4
Õhtuti 447-2017 v

ENN ALF
ADVOKAAT-N
Room 1912, Royal
Toronto Dominio
Postiaadress: P.O.
Ont. (Bay & King
Telefon: 869
24-tundi telefoni v

RAAMATUP

JOHN E. SO C.A.
Chartered Acc
55 University Av
Toronto, Ont.
Tel. 862-7

KAASMAA
Puhastan keemilise ning) Teie diivanid bad seinast seina j oma kodus. — He 447-983

Ülempreester Johannes Reinhold 60-aastane

7. oktoobril saab 60-aastaseks Los Angelese Eesti Apostliku Õigeusu Püha Johannese Koguduse hingekarjane ülempreester Johannes Reinhold.

Ülempreester Johannes Reinhold sündis Eestis, Sindis, 7. oktoobril 1918. a. Lõpetanud Pärnu Poeglaste Gümnaasiumi, siirdus ta Prantsusmaale, Pariisi Usuteaduse Instituuti, kus omandas preestriameti õigused. Ta pühitseti preestriks Tallinna Issandamuutmise Peakirikus 5. detsembril ja määrati Sindi Apostliku Õigeusu Koguduse vaimulikuks, millisel kohal ta oli kuni kodumaalt põgenemiseni 1944. aasta sügisel.

Põgenikuna Saksamaal täitis ta vaimuliku kohuseid mitmes laagris. 1946. aastal määrati ta Geislingeni koguduse preestriks, olles seal kuni emigreerumiseni USA-sse 1950. aasta algul. Asudes Kaliforniasse, Los Angelese linna, pühendas ta kõik oma vaba aja kirikule, tegutsedes preestrina, koorijuhina ja kohaliku Apostliku Õigeusu Koguduse Nõukogu esimehena. 1953. aastal asus ta metropoliit Aleksandri soovil New Yorki, et korraldada sealse koguduse elu, mis tema hoolel ning organiseerimisel peagi kindla aluse omandas.

Aasta hiljem näeme teda jällegi Los Angeleses, aktiivselt tegutsemas kiriklikul põllul. Ülempreester Sergi Samoni lahkumisega Los Angelesest kinnitas kirikuvalitsus juubilari Los Angelese koguduse preestriks, millisel kohal ta on olnud tänapäevani. Hoolsa ja edurikka tegevuse eest on ülempreester Reinhold autasustatud ka usukannataja märtri piiskop Platoni 3. ja 2. järgu ordenitega. Tema suur sõprade ringkond, endised ja praegused koguduse liikmed, hindavad kõrgelt väsimatu vaimuliku ohvrimeelset tegevust kiriklikul põllul 25 aasta jooksul ja tervitavad teda hüüdega — palju, palju aastaid!

V. P.

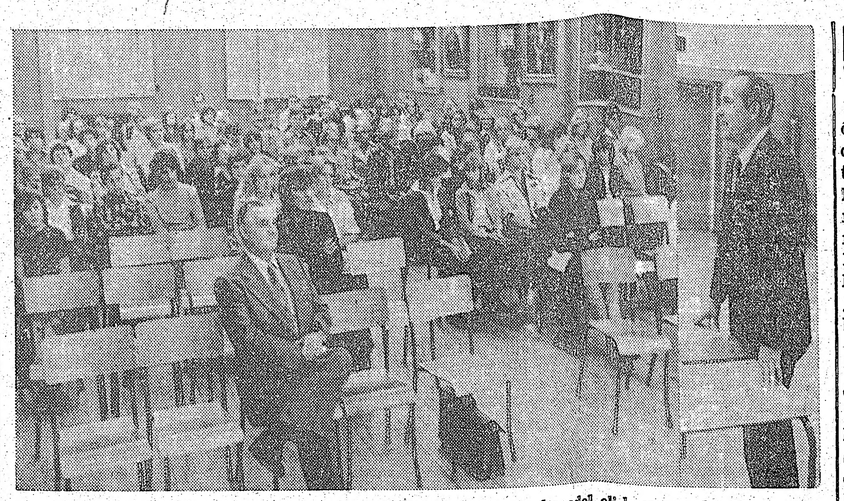

Toronto Eesti Seltsi Täienduskeskkooli avaaktusele möödunud reedel oli kogunenud rohkearvuliselt noori. Paremal koolijuhataja E. Marten noortele Toronto Eesti Maja keskmises saalis tervituskõnet pidamas. Foto: J. Kreilis

Rahuldamatud . . .

(Algus lk. 2)

Maailmakuulus poola filmidirektorite väike organisatsioon on teinud pidevalt teravaid tähelepanekuid valitsuse juhnimaist sammudest.

Nagu ühest tshehhi naljast ilmneb: Poola koer võib haukuda, kuigi tal pole liialt rooga.

Porno-kirjandust raamatukauplustes pole näha. Mitte-kommunistlikke lääne ajalehti on hõlbus osta. Rööviмised, kallaletungid ja tänavakisklemised on harvad, narkootika osa on tähtsusetult väike. Heade lõbustuste ja liiklemise odavus on teatud edupoolsed küljed.

Poolakail on kommunistlikus maailmas ainulaadne kaitsemüür valitsuse vastu — katoliiklik kirik, kuhu kuulub üle 80% rahvast. Partei on õppinud, et kirikule ustavaid on võimalik vaid teatud piirini pigistada.

Oma raskuste keskel aasta tagasi pidi Gierek vältimatult soosima kardinal Stefen Wyszynskit „opositsiooni mõjuka juhina" Poolas, graniitse iseloomuga, sügavasti austatud peapiiskoppi. Mehed saavutasid kokkuleppe.

Gierek vabastas viimased poliitilised vangid, kõneles kaua peapiiskopiga, käis siis Roomas ja kohtas paavsti — esimese Poola juhina, kes seda on teinud.

Gierek lootis, et see tasandaks üldist kriitikat.

Wyszynski hind koostöös oli, et partei nõustuks mõningate kiriku nõudmistega. Ta lootsis iseseisvat kirjanduse väljaandmise õigusi, katoliikliku noorsooliikumise loomist, luba uute kirikute ehitamiseks, messi saatmist raadio kaudu haigeile ja vanadele ning kiriku seaduslikkuse tunnustamist.

Kõik poolakad muretsevad. Keegi võib teha otsuse, mis hävitaks koostöö. Politsei karmus võib minna liiale. Minister võib keerata majanduskruvi liiga pinguli. Lihasaba võib kaotada oma kannatlikkuse, murda sisse kauplusse ja tekitada rahutuse, kus võib inimesi surma saada. Rahuldamatud töölised, kel ei ole ametlikku sidet parteiga, on selliseks „ahhillese" kannaks. Ilma ajakohaste ametiühinguteta pole töölistel kedagi, kes peaks silmas nende huvisid — väljaarvatud kirik ja uus KOR'i poliitiline opositsioon.

Kui partei kaotaks vihaseks muutunud elanikkonna üle valitsemise, võib N. Liit pidada vältimatuks oma soomusüksuste kohale saatmise. Poolakad avaldaksid punaarmeele palju verisemat vastupanu, kui tshehhid aastal 1968. Nii Brezhnevile kui ka Gierekile ja Wyszynskile on mõte N. Liidule vahelesekkumisest ebameeldiv.

Väljaspoolse vaatleja meelest on Poola kommunistliku riikidepere ebakindlam liige. See on iseenesest terveni dissidentlik rahvas, kelle nõudeid ei saa lõpmatuseni edasi lükata. Tark abinõu võiks olla nõupidamiste alustamine võimulolijate ja rahva vahel, mida peavad paljud nooremad keskkomitee liikmed õigeks, aga keegi ei julge ennustada, kui kaua Kreml laseb sel jätkuda.

Poolteist tundi filmi Baltimore'i Eesti Päevadest

Teiste Ülemaailmsete Eesti Päevade ametlik film on lõpuks valminud, ja selle esietendus toimus laupäeval, 16. septembril Baltimore'i Eesti Majas saalitäie publiku ees. Kuna vaatajaskonna enamus oli ise osalenud nendel suurpäevadel, jälgiti poolteise tunni pikkust värvifilmi suure huviga.

Kuidas on film õnnestunud? Nende ridade kirjutaja arvates on see ESTO-76 pidupäevade ametlik filmi-versioon tehniliselt parim täispikkusega helifilm, mis välis-eestlased omaenda ressurssidega on koostanud. Tuleb meeles pidada, et erinevalt Torontos toimunud Esimeste Ülemaailmsete Eesti Päevade filmile, mille valmistas täiesti omal kulul ja oma suurt tehnilist aparatuuri kasutades Kanada televisioonivõrk CBC, tuli ESTO-76 peakomiteel toetuda omaenda tagasihoidlikele majanduslikele ressurssidele, ning piirduda ainult kolme elukutselise CBC juures töötava eestlasest filmitehniku abiga, eesotsas dokumentaalfilmide tegija Edgar Vääriga. Nende kaastöö oli seega osa-ajaline, ning nad said CBC tehnilist aparatuuri kasutada vaid teatud ulatuses.

Seda hinnatavam on töö, mida nad siiski on suutnud teha.

Eriti hästi, võiks ütelda laitmatult, on õnnestanud heli ja pildi (suu liigutused jne.) sünkroniseerimine, mis pidi kindlasti olema raske näiteks valguspeo muusika kooskõlastamisel tantsu ning võimlemisega, kus, nagu mitme muugi ürituse puhul, ei olnud võimalik teostada sünkroonset helilindistust.

Film algab elava sissejuhatava osaga eriplaanidel ja erinurkadelt võetud montaazhikaadritega, katketega rongkäigus osalejaist, vaheldades seda võtetega Baltimore'i kohalikest elanikest ja andes laule helitaustal. Järgneb Päevade avatseremoonia ajaloolises Fort McHenrys lühikatketega peakomitee esimehe Kalju Poppi ja linnapea Schaeferi kõnedest. Pidupäevade enam kui 150 üksik-üritusest on filmi saadud võtta osi muidugi vaid tähtsamatest suurtest sündmustest, milledele lisandub ühtteist noorte kavadest — stseenid „Ho" õhtust, esinemistest Hopkinsi väljakul, Miss ESTO-76 valimis-pidustused, noorte kirev õhtu. Teatri-etendustest näeme stseeni „Põrgupõhja Vanapaganast" Kanada Rahvusteatri ettekandel.

Samuti on võimalik näha meeleolukaid ja lõbusaid momente spordiballilt. Kõik see filmi esimene osa on esitatud juba sissejuhatusega loodud vaimus, vaheldduva kaamera-tööga, elustatud stiilis, mis ei lase tekkida tühje kohti ega liigset kordumist.

Ka sümfooniakontserdist on filmis antud katke vaatamata sellele, et muusikute ametiühing keelas heli ülevõtmise, mida suudeti aga hiljem lisada ühe Baltimore'i FM raadiojaama ettekande helilindistuse abil.

Piisavalt on kaetud „Vabadusrong Washingtoni" episood, milles on esile tõstetud kogunemine USA Kongressi hoone treppidele katketega Ilmar Pleeri ning Marylandi osariiki esindava senaatori J. Glen Beall'i hoogsatest kõnedest, ning pärja asetamine peakonsul Jaakson poolt tundmata sõduri hauale Arlingtoni kalmistul koos dessantväelaste auvalve tseremooniaga.

Filmi lõpposa katab ESTO-76 kolme suurimat üritust: laulupidu, rongkäiku ja valguspidu — ja siin on filmi esituse stiil muutunud eelnenuga võrreldes natukene staatilisemaks. Kohati oli tunda isegi venitatuse ohtu. Näiteks laulupeo osa on vist vähemalt 20 minutit pikk — ja vaatamata meie kõigi lauluarmastusele

tekib küsimus, kas ei oleks soovitav mõne laulu ettekannet vähendada ühele salmile või isegi lühemaks elavama tempo ning suurema vaheldusrikkuse huvides?

Valguspeale on pühendatud vist peagu sama palju filmiaega kui laulupeole. Staadionil esinevate noorte võimlejate ja tantsijate jälgimine pakub toredat esteetilist naudingut. Kuid too dramaatiline ja liigutav piksetormis lõppenud üritus ei mõju filmis nii haaravalt kui oleks oodanud. Põhjuseks on vist asjaolu, et kasutusel olnud kolmest kaamerast läksid kaks kohe vihmasaju alguses rikki, ning valguspeo lõpu filmimine toimus ainult ajakirjanike galeriil oleva Alar Kivilo kaamera abil, mis lihtsalt ei suutnud näidata kui rängalt vihma sadas.

Kokkuvõttes tuleb aga tunnustavalt hinnata tehtud tööd. Ja ütelda neile, kes olles juba näinud varasemaid filmiversioone, kahtlevad, kas minna vaatamata äsjavalminud uut filmi: Minge ja vaadake — teil avaneb võimalus taaskordselt üle elada haaravaid hetki neist Baltimore'is veedetud tunnidest, või koguni näha iseennast rongkäigus, laulmas, pidumeeleolus või niisama ringi liikumas!

Ühtlasi anname selliega oma tunnustuse Baltimore'i ja selle ümbruse suhteliselt väiksele kuid üliaktiivsele eestlaste kiillule,

kes suutis edukalt läbi viia ESTO-76 unustamatud päevad ja äsjavalminud filmiga asetavad lõppunkti selle suure ettevõttega seotud tööle.

VV

UUDISEID KODUMAALT

Tampere ülikoolis äsja alanud õppeaastal hakkasid loenguid pidama ka lavakunstimeistrid Eestist. Käesoleva aasta novembris kuulavad üliõpilased N. Liidu rahvakunstniku „Vanemuise" teatri peanäitejuhi-direktori Kaarel Irdi loenguid. Kevadsemestril aga hakkab praktilisi plastikatunde juhendama „Vanemuise" teatri balletmeister Ülo Vilimaa.

*

Tänavuse vihmase suve tõttu on kodumaal palju probleeme viljakoristamisega. Et väheseid kuivi ilmu edukalt kasutada, on saadetud linnadest maale abiks ettevõtete ja koolide inimesi. Kambja sovhoosi põldudele saadeti Tartu kaubandusvalitsuse ja kaubabaasi töötajad, kes pandi linu kitkuma. Ajalehe fotograaf saadeti nelja tublit naist pildistama, kuid foto järgi ei saa seda küll linakitkumiseks nimetada, millega naised tegelesid.

*

Udeva sovhoosi saadeti Tallinna Tehnikakooli nr. 19 õpilased. Noored jätsid aga hommikul töö sinnapaika ja lahkusid teadmata kuhu. Töö ei olevat neile meeldinud, kartulinoppimine on pealegi must töö, ka olevat palk liiga väike, ainult 30 kopikat vaka pealt ja sovhoosi poolt pakutav talgutoit kehv. Aga õhtuks olid mõned poisid siiski tulnud sovhoosi tagasi, sest kõht läinud tühjaks. Osa poisse ei tulnud tagasi sellegi peale vaatamata. Rühma meister Fjotr Mazur laiutanud ainult käsi. Poisid polevat lihtsalt viitsinud tööd teha.

*

Nõmme I järgu hoiukassa kommunaalmaksete kassapidaja M. Lunev'it süüdistatakse riigi vara riisumises. Just nõrga ametkondliku kontrolli tagajärjel õnnestus tal lühikese aja jooksul kõrvaldada 2386 rubla. Need ametnikud, kes ei seisnud oma ülesannete kõrgusel ega teostanud küllaldast valvet, vallandati.

*

Vaimastvere rabast, mis asub Oonurme, Tirma ja Endla külade vahel Tartumaal, leiti lauka seina läbistava kraavi põhja puhastamisel kunagi seal elanud esivanemate tarbe- ja ehteasju. Leiti kelgutükke, veel varre otsas olev kitsateraline raudkirves ja hästi säilinud metallist hoburaudsõlg mille läbimõõt oli 9,3 sm. Leiud võttis oma valdusse E. Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituut. Arheoloogide arvates kuulub leid 11. sajandisse.

*

Tallinna Polütehnilise Instituudi Akadeemiline Meeskoor võttis osa Itaalias peetud traditsioonilisest rahvusvahelisest kooride pidustusest. Seekord peeti pidustus Gorizias. Eesti meeskoor esines kahel võistlusel, kus esitati tänapäeva itaalia helilooja G. Pipolo töö „Elulaul" ja selle kõrval G. Ernesaksa laule, klassikalisi ja rahvalaule.

*

Juba üle paari kuu on tegevuses olnud Tallinnas Pärnu maantee ääres asuv autode hooldejaam, kuigi see pole veel lõplikult valmis. Eesti tuuakse autogaraazhe Ungarist, mis monteeritakse lisaks Tallinnale üles ka Türile ja Valka. Garaazhi juhataja seletabki „Rahva Hääles" uue välismaise ettevõtte tegevust, öeldes, et autopesemise tehnilise läbilaskmisevõime olevat 15 autot tunnis, kuid mõnel päeval olevat juba pestud 271 autot. Talvekuudel seatavat sisse ka alt pesemine, mis soolaga kaetud tänavate puhul olevat eriti oluline. Kuna see asi on sealses tühiskonnas uus, siis antakse klientidele soovitusi, mida parema teeninduse saamiseks teha. Nii võimaldatavat kõigil enne pesumasina harjade alla sõitmist ka voolikut kasutada rattakoopaste või põhja pesemiseks. Kuid seda tulevat teha väga kiiresti, et mitte takistada järgmise auto harjade alla sõitmist. Antennid liikatagu lõplikult sisse, kuna muidu võib neid vigastada või hoopiski välja tõmmata. Peeglitega ei juhtuvat mingeid pahandusi. Klaasipuhastaja luuad võivat pesuhari teinekord kaasa viia, kuid need jäävat terveks. Nii on jõudnud autode automaatne pesemine lõpuks otsaga ka Tallinna.

Okupeeritud Eestis korraldatakse kaks korda aastas nn. liikluskuu, kevadel ja sügisel. Peamist rõhku asetatakse joobeolekus autojuhtide tabamisele ja liikluskiiruse ületajaile. Vaatamata minimaalsele liiklusele, võrreldes Lääne-Euroopaga, kubisevad teed patustajatest. Liiklusmiilits on saanud nüüd ka kopterid (uus nimi helikopterile), milledega ka õhust liiklust jälgitakse ja iga sikk-sakk sõitva sõiduki nägemisel maandutakse.

Liiklusinspektor Aiva Suigusaar kirjutab ühes parteilehes kopteriga inspektsioonireisist Läänemaale ja Vormsi. Tema jutt on tavaline, autojuhtidel load „koju unustatud", autode rooliseadmed liga-loga, alkohol kõhus ja peas; kui inspektor autole läheneb, vahetatakse kiiresti kõrvalistuva naisega istmeid, kuna viimane on kaine jne.

Mis aga eriti huvipakkuv tohiks olla, on järgmine kärbe inspektori aruandes: „Haapsalu linnas pidasime kinni jalgratturi, kel polnud juhilubasid (sõitja Erich Tuisberg) . . ." Et jalgratturitel peavad olema juhiload, tohiks Lääne jalgratturitele olla sensatsiooniks. Ei oska mõistada, miks peab olema neid mitu.

*

1975. a. sügisel toodi Soomest Puka sovhoosi tõulambaid. Alates 1976. aastast on kasutatud soome jäärasid eesti utede paaritamisel. Eesti tumedapealiste uttede ristamisel soome jääradega saadi iga 100 ute kohta 28 talle rohkem. Eesti valgepealiste utede ristamisel soome jääradega saadi iga 100 ute kohta 23 talle rohkem. Sündinud talled olid küll võõrutamise ajal mõnevõrra kergemad, kuid saadud tallede suurem arv kaalub selle väikese vea mitmekordselt üles. Nüüd on kavas osta majanditesse veelgi rohkem soome jäärasid, eesti utede viljakuse tõstmiseks.

Eesti Filatelist nr. 22—23

Taas on saabunud sügis ja filatelistidele „õige" margihooaeg. Seoses sellega on sobiv juhtida kõigi margihuviliste tähelepanu suve alguses Rootsis ilmunud aastaraamatule Eesti Filatelist nr. 22—23. See on järjekorras üheksas New Yorgi ja Stokholmi eesti filseltside ühisväljaanne ja kaheksas Göteborgis elava Elmar Ojaste toimetatud. Viimane on vaatamata haigusele jälle sooritanud suurepärase töö, mitte ainult sisuliselt vaid ka mahu suhtes. Eelmise aasta 160-lt leheküljelt on tänavune paisunud juba 208-le.

Värske EF number näitab järjekordselt kui palju materjali pakuvad Eesti margid ja postiajalugu — jääb isegi mulje, et nad on ammendamatud.

Läheks pikale üksikasjaliselt peatuda pika sisukorra juures. Seal leidub rohkesti kirjutisi, mis pakuvad nii huvitavat lugemist kui ka püsiva väärtusega teatmiku. Mainigem vaid mõnda — „Postivagunid ja postitransport Eesti raudteedel", „Tsepeliinikirjad Eestist", „Eesti postiasutused 1915, 1920 ja 1931" (eriti teretulnud andmestik), „Kaksikkeelsed postitemplid Eestis", „Hummuli fantaasiaväljaanne 1941", „Eesti markide võltsijad ja võltsingud". Mitmed uurimused ja käsitletud teemad näevad esimest korda trükimusta. Postmarkidele üsna lähedaselt alalt leiame esmakordselt põhjaliku ülevaate Eesti maksumarkidest (tempelmargid).

Eesti Filatelist on alati oma veergudel ruumi andnud ka teistele kogumisaladele. Seekord on detailselt käsitlust ja loetelu leidnud meie mündid ja tuletikutoosi etiketid. On üllatav, kui palju leidus viimaseid Eesti meie iseseisvuse aastail. Enamik artiklitest on rikkalikult illustreeritud.

Eesti Filatelisti tüse sisu ja soliidne välimus on mitmel korral leidnud tunnustust rahvusvahelistel suurnäitustel. Ka hiljutisel CAPEX-näitusel Torontos leiti meie ajakiri olevat suure hõbemedali vääriline. Eesti Filatelisti värske number ei tohiks puududa ühegi koguja raamatukogus.

E.R.

ADVOKAADID

ADO PARK, LL.B.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Toronto, Ont. M5J 2H7
Tel. 862-7115

KAASMAALASED!
Puhastan keemiliselt (steamcleaning) Teie diivanid ja toolid, vaibad seinast seina ja lahtised Teie oma kodus. — Hel. Erik Lokbik
447-9834

TEIE
koolimineva
noore
õppetöö on edukam ja huvitavam, kasutades SAKSA KVALITEET
KIRJUTUS-MASINAT
Olympia
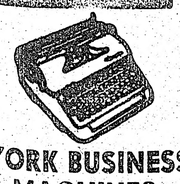
YORK BUSINESS MACHINES
286 Eglinton Ave. West
Toronto. Tel. 481-5673

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 5. oktoobril 1978 — Thursday, October 5, 1978

KIREV MAAILM

MOSKVA — Seitse vangi ühes N. Liidu orjalaagris on smugeldanud välja ühe avaliku kirja president Jimmy Carterile, kiites teda inimõiguste kaitse poliitika eest ja hoiatades Läänemaailma N. Liidu ekspansiooni ohu eest. Masinakirjas kirjutatud koopiad jagati lääne reporteritele Moskvas 20. sept. peetud pressikonverentsil, mis korraldati Helsingi kokkulepete täitmise jälgimise komitee poolt. Nobeli laureaat A. Sahharov luges ette oma isikliku kirja kus pöörduti Ameerika Nobeli laureaadi keemik Linus Paulingu poole, et see aitaks N. Liidu ametivõime mõjutades vabastada kolme vangistatud vene teadlast. Pauling on praegu Moskvas, kus ta võtab vastu Lomonossovi auhinna N. Liidu Teaduste Akadeemialt.

NEW ORLEANS — Üks pangaröövel astus sisse Bank of New Orleans-i ja käsutas kassapreilit, et see ulataks talle seljatagusel laual oleva koti rahadega. Siis läks ta pangast kotiga välja ja põgenes. Kotis oli 5000 pennist raha.

RIYDAH — Kolmel mehel Saudi Araabias raiuti pead maha pärast seda, kui nad olid oma palved lugenud. Mehed olid vägistanud tüdruku, kes karjatas nende lambaid.

STOKHOLM — Praegu toimub Rootsis katsetamine, kuidas segada metanooli bensiini sisse autode jaoks. Ergutust on katsetamine saanud bensiinihinna kallinemisest, see on juba ületamas 2 krooni liitrilt. Praegu liiguvad Rootsis katseautod, milles on 15—20% metanooli. Metanooli tehakse söest, loodusgaasist, põlevkivist, turbast ja jäänetest.

MINNEAPOLIS — Mike Larsen on teravate silmadega 9-aastane poiss, kes alati leiab raha. Möödunud talvel ta leidis lumehangest 500 dollarit. Ta viis raha isa kätte, kes selle üle andis politseile. Kuna teatud ooteajal ei tulnud seda ükski küsima, sai Mike selle leidjana omale. Esimene asi, mis ta tegi, oli hoolikas raha lugemine. Ta hoidis samal ajal silma ka ümbruskonnal ja leidis 10 centi telefoniputkast.

PORTLAND — Sissemurdjad tundsid oma asja, kui nad murdsid sise Margaret Wintersi kodus-Portlandis. Nad võtsid külmutusest pizza, küpsetasid selle ja sõid, pannes kaks määrdunud taldrikut korralikult pesukaussi. Naine, kes ei olnud kuriteo ajal kodus, ütles hiljem politseile, et sissemurdjad noppisid ka ära tema marihuaana taimedelt lehed.

JYVÄSKYLÄ — Jyväskylä lennuväljal Tikkakoskel on tülikad olnud hirved. Vähemalt kahel korral pidi maandumisel olev lennuk uuesti üles tõusma, kuna hirved asusid maandumisrajal. Möödunud nädalal sõitis maanduv DC—9 jänesele peale. Tülikatele loomadele lisaks on kohalikud inimesed kasutanud maandumisradu jalgrattal sõitmiseks. Kord udusel hommikul üllatas lendurit jalgrattur otse lennuki ees. Nüüd otsustati lennuväljа ümber rajada 2,5 meetri kõrgune traatvõrgust aed.

GAINESVILLE — Hall County eriharrastajate klubil on nüüd üheksa liiget ja üks, kel ei õnnestunud klubiga liituda. Liikmeskonna moodustavad need 9 vangi, kes on põgenenud Hall County vanglast viimase viie nädala jooksul läbi ventilatsioon tuulutaja. Viimane klubiliikme kandidaat jäi möödunud nädalal sellesse kinni ja tuletõrjujad pidid ta sealt vabastama, aga ta pidi siiski vanglasse edasi jääma. Nendest üheksast on seni kolm jäänud vabadusse. Ventilaator pandi seinasse pärast advokaatide ähvardust, kes nõudsid, et vangla peab midagi tegema 40 aastat vana vanglahoone uuendamiseks.

Täna on jutta

Molukid Hollandi ühiskonnas suureks probleemiks

Holland on nagu Lääne-Euroopa taskuväljaandes. Hollandlasil on oskuslike ärimeestena ja töösturitena kõrge elustandard ja mitmekülgsed võimalused efektiivseks hariduslikuks väljaõppeks. Aga rahvusvaheline majanduslik tagasiminek on avaldanud mõju ka Hollandile ja valitsus otsib praegu ravimeid inflatsiooni vastu, kusjuures riigis on üle 200.000 töötu. Riigi valuuta — gulden — on siiski Lääne-Saksa marga kõrval püsinud tugevana, mõne poliitiku arvates liiga tugevana. Laevaehituse ja terasetööstuse aladel on praegu peamisi raskusi, aga maagaasivarud aitavad hollandlasi oma energiaprobleemide lahendamisel veel pikka aega.

Hollandil on muidugi ka omad erilised iseloomustavad jooned: tuntud tuulikud on juba kadumas, aga võitlus mere vastu kanaleid tugevndades käib pidevalt. 33.800 ruutkilomeetri suurusele maa-alale on surutud ligemale 14 miljonit elanikku ja Randstadi „nahalinnas" elab üle 1000 inimese ruutkilomeetril, mistõttu ehitusvõimalused on säästlikult kasutatud.

Euroopa majandusliidu tugeva liikmena, mitme rahvusliku hiigel-tööstusega tööstus-Holland pole kaotanud oma idülllist nägu.

Kanalite vahel söövad lambad suures rahus panemata tähele mööda kihutavaid elektrironge.

Hollandi uus valitsus on pidanud parlamendi survel palju aega ja energiat ohverdama Hollandis asuvate molukkide ühiskondlike probleemide arutlemiseks. Talvel toimunud viimane molukiterroristide relvastatud rünnak riigile kuuluva hoone vastu näitas, et molukkide noored äärmuslased on alati valmis vägivallategudeks, kuigi valitsuse seisukoht on terroristide nõudmistele olnud paindumatu ja ilmselt vähendanud soovi vägivalla kasutamiseks.

Hollandi valitsus, parlament ja mõõdukad molukiorganisatsioonid on pidanud nõu kevadel ja suvel; on peetud pikki nõupidamisis molukiküsimuse lahendamiseks.

Holland on põhiliselt poliitiliselt ja usuliselt olnud väga salliv individualistlik riik, mida näitab parlamendiparteide suur arv, seletas Hollandi kultuuri- ja sotsiaalministeeriumi osakonna juhataja abi Johannes Kapsenberg, kes on spetsialiseerunud vähemuste probleemidesse.

Loomulikult on molukkide terroriteod tekitanud mõnevõrra hirmu ja viha hollandlaste hulgas. Molukkide terrorism pole siiski Hollandi peamine poliitilise tülitsemise põhjus, sest kõik parteid on üksmeelsed selles, et vägivallategusid saab vältida ainult siis kui sobitada üksteisega kõiki riigi kultuurivähemused ja etnilised grupid. Samuti arvatakse, et ühiskonda on võimalik sulatada kõik inimesed, kui nende haridusliikku olukorda parandatakse ja vähemusgruppide liikmed saavad end võrdseina tunda hollandlastega ja nendega töökohtadel võistelda.

Molukid ei moodusta Hollandis terviklikku gruppi, vaid nad kuuluvad mitmesse eri uskkonda, poliitilisse ja piirkondlikku organisatsiooni.

Terroritegudest on umbes 35.000 molukist osa võtnud need äärmuslased, kes nõuavad Lõuna-Moluki vabariigi rajamist Indoneesias. Moluki saartel asub umbes 1,2 miljonit molukki ja mujal Indoneesias 1,8 miljonit. Need molukid kuuluvad veel eri etnilistesse gruppidesse, kes ei salli indoneeslastena iseseisvat Lõuna-Moluki riiki. Teiselt poolt on Indoneesia elanike meeleoludest praegu raske saada usaldusväärset pilti. Indoneesia valitsus on tingimusteta vastu Hollandis asuvate molukkide nõudmistele ja peab kogu probleemi Hollandile koloniaalajast pärit päranduseks.

Hollandis asuvad molukid on nende Hollandi asumaa-sõjaväe 4000 sõduri järglased, kes 1950 asusid koos perekondadega Hollandisse, kuna nad ei tahtnud jääda Sukaro valitsusele alluvaiks Indoneesias. Mitte-vägivaldsete abinõudega iseseisva Lõuna-Moluki vabariigi poole pürgiva molukiorganisatsiooni juhiks on J. Manusama, kuid mõned Hollandis sündinud noored molukid ei arvesta enam vanade juhtidega.

Peotäis noori molukke on alustanud terroritegudega, millest esimene toimus 1970, kui Indoneesia president Suharto külastas Hollandit.

Hollandi valitsus on pidanud iseenesest mõistetavaks terroristide nõudmistega mitte arvestada, kuna Hollandil pole neid võimalik täita.

Alul mõned Hollandi parteid toetasid Lõuna-Moluki vabariigi rajamist, kuna Indoneesia endise presidendi Sukarno poliitikat ei kiidetud heaks. Aga 1970-ndate aastate terroriaktsioonid on muutnud parteide mõtteviisi ja praegu peetakse ainsaks lahenduseks molukkide assimilatsiooni Hollandi ühiskonda.

Molukid kaotasid Indoneesia kodakondsuse, ega pole soovinud saada Hollandi kodanikeks. Nii on nad palestiinlaste kombel kodakondsusetud. Molukid on siiski vabad näiteks sõjaväeteenistusest, kuna vanadele asumaa sõdurile on makstud pensioni.

Suurim osa molukkidest räägivad ainult malai keelt ja paljud noored kannatavad „poolkeelsuse" tõttu, kuna nad oskavad halvasti nii malai kui ka hollandi keeli.

Keeleoskuseta jäävad nad sageli töötuiks ja muutuvad varsti ebasotsiaalseks nii omas ühiskonnas kui ka hollandlaste hulgas.

Narkootikaprolbleem ei ole kerge Hollondis ja eriti muret tegev see on noorte molukkide hulgas. Veel 3—4 aastat tagasi ei kasutanud molukid narkootilisi aineid, kuid nüüd on narkootikakaubitsejad osanud ka nende hulgas omale ohvreid leida.

Narkootika vool Hollandisse pole märgatavalt vähenenud ja kuigi narkootiliste ainetega äritsemist mõningal määral kontrollitakse, on narkootikuid raske aidata. Riigis on juba organiseeritud selliseid kontrolli all olevaid sotsiaalseid vorme, kus narkootika müük on keelatud, kuid kasutamine lubatud. Narkootika kasutamine muidugi suurendab kuritegevust, kuna narkootikud on rahapuudusel sageli hakanud röövima.

Molukid ei ole sugugi ainus sotsiaalne ja kultuuriline vähemusgrupp Hollandis. Ajalooliselt on Holland tähtis rahvusvaheline keskus ja 1970—ndais aastais, kui tööjõust oli puudus, on maale tulnud oma perekondadega ümberasujaid Türgist, Marokost, Jugoslaaviast, Hispaaniast ja Portugalist. Selliseid ümberasujaid on praegu umbes 200.000.

Samal ajal on Hollandis 200.000 töötut, mistõttu uusi immigrante enam maale ei lasta.

Oma erigrupi moodustavad surinamlased, kes on hiljuti organiseerinud demonstratsioone, kuna nad pole saanud Hollandis tööd. Hollandi endine asumaa Surinam sai 1975. a. iseseisvaks, aga ka see riik kannatab tugevasti tööpuuduse tõttu. Hollandis elavad umbes 100.000 surinamlast sooviksid saada Hollandi kodakondsust, kuid teiselt poolt loodetakse, et nad lähevad tagasi oma iseseisvale kodumaale.

Lisaks on Hollandi poliitiliselt salliva ja inimõigusi hindava maana võtnud vastu poliitilisi pagulasi Argentiinast, Tshiilist ja Ugandast.

Värvilise ja sotsiaalse vähemuste probleem muutub lähemas tulevikus eriti keskseks kõigis Lääne-Euroopa tööstusriikides. Loodetakse, et läänеriikide demokraatia leiaks abinõusid oma sallivuse säilitamiseks, kuna rassivaen ja diskriminatsioon köeb pidevalt pinna all. Isegi Hollandis on nähtud juba üksikuid rahulolematuse ilminguid.

Probleemid olenevad muidugi majandulikust olukorrast. Praeguse majandusliku kriisi ajal kutselise väljaõppeta vähemusgrupid peavad tugevat võistlust töökohtade ja korterite saamiseks.

Kuid ükski poliitiline partei Hollandis ei taha siiski öelda, et praegune töötute suur arv oleks põhjustatud sisserändajaist. Olukord Hollandis pole erinev olukordadest teistes Lääne-Euroopa maades.

„Kungla" alustas uut aktsiooni — rahvatantsijad pasteldesse. Pildil Hugo Valter ja Silvi Terts. Foto: T. Kütti

Ürituste ajatabel Montrealis

Montreali Eesti organisatsioonide esindajate koosolekul 25. sept. 1978 — Jaani koguduse saalis, koostati 1978/79. tegevuseaasta ürituste ajatabel järgnevalt:

OKTOOBRIS:

7. Jumalateenistus Sherbrooke'is, kell 17.30 perek. Ilves'te kodus, 1538 Durham Street.

8. Pensionäride klubi asutamise koosolek, kell 12.30 Jaani koguduse saalis.

12. Eesti Naisselts Montrealis referaatõhtu.

15. Lõikuse tänupüha jumalateenistus ja koosviibimine, Jaani kirikus, kell 16.00.

21. Vaimulik muusika õhtu, kell 18.30 . First Baptist Church, 6215 Cote St. Luc Road, Marymount School'i vastas.

28. Lätlaste kunstinäitus, Jaani koguduse saalis.

29. Usupuhastuse jumalateenistus, Jaani kirikus, kell 11.00.

NOVEMBRIS:

4. Jaani kiriku basaar, koguduse saalis, algus kell 12.00.

11. Kirjanduslik kohus, Montreali Gaidi- ja Skaudisõprade Seltsi korraldusel, kell 7 õhtul, Jaani koguduse saalis.

16. Eesti Naisselts Montrealis referaatõhtu.

18. Vabadussõja alguse tähistamise aktus, Montreali Võitlejate Ühingu ja Skautlikkude noorte ühisel korraldusel, Jaani koguduse saalis, kell 7 õhtul. Aktuse kõneleja: Walter Pent.

25. Kadripäeva pidu, Montreali Eesti Seltsi korraldusel, Montreal West Town Hallis.

26. Surnutepüha jumalateenistus, Jaani kirikus, kell 11.00.

DETSEMBRIS:

2. ja 3. Kunsti- ja käsitöödenäitus, Jaani koguduse saalis, Montreali Eesti Seltsi korraldusel.

3. Alma Materi päeva aktus, Jaani koguduse saalis, kell 18.00 Akadeemiliste organisatsioonide ühisel korraldusel.

16. Laste jõulupuu, kell 5 p.l. Jaani koguduse saalis.

30. Noorte metsajõulupuu Lättemäel, algus kell 12.00.

JAANUARIS 1979:

7. Jaani koguduse jõulupuu, koguduse saalis.

7. Pühapäeva- ja täienduskool alustab tegevust.

VEEBRUARIS:

24. Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine, Windsor Hotellis.

25. Eesti Vabariigi aastapäeva jumalateenistus ja koosviibimine, Jaani kirikus.

MARTSIS:

17. Noorte talipäev Lättemäel.

24. Kontsert: Eva Wilson-Märtson ja Carl Otto Märtson, Windsor Hotellis. Montreali Eesti Seltsi korraldusel.

Kanada dollar langes jälle

OTTAWA — Kanada dollar kukkus taas sammu võrra allapoole, kuna möödunud esmaspäeval makseti dollari eest ainult 83.89 USA centi. Kanada konservatiivide partei juht Joseph Clark märkis Hamiltonis valitsust kritiseerides, et välismaised investeerijad on kaotanud usalduse Kanada valitsuse vastu ning nad ei usu enam, et see valitsus on võimeline Kanada majandust välja viima praegusest ummikust.

Realistid olid koos

Realistide Koondis Kanadas Montreali osakond pidas laupäeval, 30. sept. s. a. Montrealis koolivend Heino Altosaare mugavas kodus oma iga-aastase koosviibimise. Kohal oli realiste koos abikaasadega isegi New Yorgist, Torontost ja Ottawast. Peremehe ja tema abikaasa erilisel hoolitsusel veedeti mitu ilusat tundi väga meeldivas ja hubases õhkkonnas. Lõpuks peeti koosolek esimehe valimiseks ja Montreali realistide esimeheks valiti ühel häälel koolivend Edgar Heinsoo.

Teadaanne

Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi tütarlaste gümnaasiumi endiste õpilaste ja vilistlaste omavaheline koosviibimine leiab aset pühap., 15. okt. kell 3 p.l. M. Kobin-Laansoo kodus, 62 Bedford Park Ave. Torontos. (Tel. 489-4976). Asukoht 1 plokk läänepool Yonge St. ja 1 plokk põhjapool Lawrence Ave. Kui kasutada Yonge allmaaraudteed, väljuda Lawrence peatusest, valides Bedford Park'i väljapääsu.

KORRALDAV TOIMKOND

Nalja

Telefonikõne hullumajja:

„Kas teie asutusest on täna mõni segane jalga lasknud?"

„Kuidas teie selle peale tulete?"

„Täna röövis üks tiiup minu naise."

*

Arst vaatab läbi mehe, kellel on kõrge vererõhk.

„See on kindlasti suitsetamisest," ütleb arst.

„Ma ei suitseta."

„Siis on see liigsest joomisest."

„Ma ei joo."

„Siis on see liialdamisest naistega."

„Mul pole naist ega sõbratari."

Arst vaatab kella ja tõuseb püsti:

„Siis on see 50 dollarit, palun."

*

Matemaatika professor läheb arsti juurde. Ajavad juttu, siis joovad kohvi ning mängivad partii malet. Kui professor hakkab koju minema ütleb arst uksel:

„Tervita siis minu poolt ka oma naist!"

„Oh sa taevas," kohkub professor, „selle pärast ma siia tulingi Ta kukkus redelit maha ja jäi murtud ribidega põrandale lamama!"

A. E. Pensa juubeli-marginäitus New Yorgis

Eesti Filatelistide Seltsi hooaja alguse avamine toimus New Yorgi Eesti Majas 17. sept., millega ühtlasi tähistati seltsi auliikme A. E. Pensa 80. sünnipäeva. Kui tavaliselt on peetud margipäevi kord kuus igal teisel pühapäeval, siis seekord lükati kokkutulek nädala võrra hiljemaks, et see oleks lähemal A. E. Pensa sünnipäevale 25. septembril. Hooaja avamise ja juubilari marginäituse tõttu tulid kohale peale New Yorgi filatelistide veel seltsi liikmeid Lakewoodist, Torringtonist, Danboryst ja Long Islandilt.

Näitusel olid väljapandud R. Hämara poolt kogumik eriümbrikke, mis ilmusid Eesti Päevade puhul Baltimores, mitmesuguseid E. F. Seltsi mälestusümbrikke ja märke. Juubilar A. E. Pensa oli välja pannud 30 aasta jooksul kogutud skautide-gaidide laagrite ja jamboreede puhul välja antud eriümbrikke Austraaliast kuni Rootsini, lisaks skautlusega seotud pilte. Teisena oli esitatud kogumik esperantokeelseid eriümbrikke, mis saadud kirjavahetusest peale Euroopa riikide veel Jaapanist ja teistest välismaa riikidest. Veel oli välja pandud 1955—1965 ilmunud filatelistide ajakirja „Eesti Filatelisti" esimesed 10 numbrit, mis ilmus esimese eestikeelse filatelistliku trükisena USA mandril. Kogu väljaande lehekülgede arv on ainult mõni lehekülg alla 400. Näitusele oli A. E. Pensa toonud veel albumi E. F. Seltsi tegevusest, kuhu oli kogutud üle 30 aasta jooksul mitmesuguseid fotosid liikmeist, näitustest Eesti Majas ja paljudel USA suurnäitustel. Fotoalbumit vaadati suure huviga, mis tuletas meelde paljudele juba unustushõlma kadunud mineviku tegevust.

Kolmas väljapanek oli Allan Pensalt. Tema kogu koosnes 50-st väärtuslikust vanast kirjast, mis olid saksa ja vene ajastuilt. Nende vanus oli saja aasta ringis. Enamus neist olid Tallinna suurkaupmeestelt, kuid ei puudunud ka eestlaste omad. Näiteks leidus seal ka postkaart omaaegselt eesti kultuuritegelaselt dr. J. Hurt'ilt.

A. E. Pensa juubeli tähistamisel R. Hämar pidas sütitava tänukõne tema 13 aastat seltsi juhtimise ja „Eesti Filatelisti" väljaandmise eest. Ta annetas A. E. Pensale mälestuseks illustreeritud lauaploki kõigi kohalolijate filatelistide allkirjadega. Juubilari auks korraldatud ühislauas lauldi talle „elagu" ja peeti kõnesid.